

Буковинський Вісник

державної служби та
місцевого самоврядування

Офіційна хроніка

Державне управління

Місьцеве самоврядування

Наукова думка

Перепідготовка та
підвищення кваліфікації

Статистика, факти, події

№1/2017

Засновник

Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій

Свідоцтво про реєстрацію
ЧЦ № 302 від 25.10.2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ М. В., директор Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій;
заступник голови: ГАКМАН С.М., заступник директо-
ра-начальник науково-дослідного відділу Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій;
відповідальний секретар: ХАЛAVKA Л. В., начальник
редакційно-видавничого відділу Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій;

члени редакційної колегії:

БУРКУТ І.Г., доцент кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, кандидат історичних наук;
КРУГЛАШОВ А. М., професор, доктор політичних наук,
завідувач кафедри політології та державного управління
Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича;
ЛЕНЬКОВ М.І., т.в.о. начальника Управління державної
служби Голвердержслужби України у Чернівецькій
області;
МАКСИМЕЦЬ Д.С., директор видавництва «БукРек»,
заслужений журналіст України
СКАБ М. С., професор філологічного факультету Черні-
вецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
СМОЛДИРЕВА Т.П., в.о. голови ОО НСЖУ, асистент
кафедри журналістики філологічного факультету
Чернівецького національного університету;
УНГУРЯНУ В. М., начальник інформаційно-аналітичного
відділу Чернівецької обласної ради;
ФІСАНОВ В.П., завідувач кафедри міжнародної
інформації Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук, професор;
ПАВЛЮК М.В. - депутат Чернівецької обласної ради VI
скликання, кандидат політичних наук
ПАСКАР О.Є. - заступник Чернівецького міського голови
з питань діяльності виконавчих органів ради

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

58001, Чернівці,
вул. Героїв Майдану, 5/52,
Тел/факс: (0372) 552903
E-Mail: buk-visnyk@email.ua

Редакція зберігає за собою право скорочува-
ти й редагувати подані текстові оригінали. Жур-
нал може друкувати матеріали, не поділяючи
думки автора. Статті не рецензуються та не поверта-
ються. За точність наведених даних відповідають
автори. Передрук матеріалів – тільки з дозволу
редакції.
Періодичність виходу журналу – 4 номери на рік

У номері:

Офіційна хроніка

Визначено загальні результати конкурсу на зайняття вакантних посад першо-
го заступника голови Чернівецької обласної державної адміністрації та заступни-
ка голови Чернівецької обласної державної адміністрації 6

Начальники генштабів України та Румунії підписали план двостороннього
співробітництва між збройними силами обох країн на 2017-2018 рр.....7

Буковину з робочим візитом відвідала в. о. Міністра охорони здоров'я України
Уляна Супрун7

Державне управління

Олег Стецевич: Завдання і пріоритетні напрямки розвитку кадрового забез-
печення органів влади та місцевого самоврядування області 3

Іван Друцул: Кіцманський район сьогодні8

Юрій Півень: стан призначення та виплати субсидій населенню по Чернівецькій
області 16

Роман Криган: Реформування служби зайнятості та ситуація на ринку праці
Буковини19

Валентина Юрчук: Про роботу центру надання адміністративних послуг
Заставнівської районної державної адміністрації23

Місьцеве самоврядування

Ольга Чепель: Верховна Рада прийняла важливі законопроекти з питань
децентралізації: коментар експерта 25

Тетяна Татарчук: Об'єднані громади Буковини: потенціал, виклики, перспекти-
ви.....27

Ірина Собиль: Основні повноваження старост та їх роль в населених пунктах
об'єднаних територіальних громад Чернівецької області31

Станіслав Сухар: Якщо люди налаштовані працювати – розвиток буде.....34

Земельні питання – одна з найбільш складних ділянок в діяльності органів
місцевого самоврядування.....36

Роман Єрема: Перспективи розвитку системи надання соціальних послуг у
Вишницькому районі39

Наукова думка

Петро Брицький: Україна Та Крим: зв'язок в контексті історичних подій (ча-
стина 2) 42

Історія ідей і концепцій державної влади та публічного управління в Україні:
Андрій Георгій Володимирович (1827 – після 1864) 50

Громадянське суспільство

Олена Ончул: Всі діти різні, і кожна дитина – зі своїми особливими потребами
.....53

Перепідготовка та підвищення кваліфікації

Інформація про підвищення кваліфікації державних службовців місцевих
органів виконавчої влади та посадових осіб органів місцевого самоврядування у
I кварталі 2017 року60

Статистика. факти. події

Усі кандидати на посади державної служби повинні подавати електронні
декларації18

Президент України підписав закон щодо статусу старости села, селища24

Як ефективно інформувати громадян про реформи: думки представників вла-
ди, науковців та журналістів52

ОЛЕГ СТЕЦЕВИЧ,

*заступник голови - керівник апарату
Чернівецької обласної державної
адміністрації*

ЗАВДАННЯ І ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ОБЛАСТІ

«БВ»: Олеже Івановичу, у минулому році почав діяти новий Закон України «Про державну службу». Скажіть, будь ласка, як на практиці відчувалися ці зміни і, зокрема, вплинули на кадрову роботу?

О.С.: Закон спрямований на те, щоб зробити систему державного управління, державної служби максимально ефективною, тому важлива роль належить відбору та підготовці кваліфікованих кадрів. На усі посади, державної служби, як ви знаєте, встановлено виключно конкурсну процедуру і на сьогодні вона ускладнилася. Власне, на цьому я зупинюся детальніше.

Інформація про вакансії, умови проведення конкурсів та вимоги до претендентів публікуються на сайті Національного агентства України з питань державної служби. І будь-який громадянин України, який має відповідну освіту, досвід роботи і підходить під зазначені категорії, може подати заяву і взяти участь у конкурсі.

В обласній державній адміністрації практично на кожен конкурс ми маємо по 3-4 претендентів на посаду. Відбувається він у три етапи: тести, вирішення ситуаційних завдань (для категорії «Б») та співбесіда. Перелік тестових завдань також розміщено на сайті

Національного агентства з питань державної служби – чотириста запитань, з яких комп'ютер автоматично для кожного учасника тестування обирає сорок. Кількість правильних відповідей оцінюється відповідними балами: щоб отримати один, треба відповісти на 24-31 питання, два бали – це 32 і більше правильних відповідей. Ситуаційні завдання для категорії «Б» розробляються і затверджуються у державному органі, в якому проводиться конкурс, з урахуванням вимог до професійної компетентності кандидатів. Перелік ситуаційних завдань знаходиться на сайті ОДА. Вони мають загальний характер і стосуються стратегій розвитку тієї чи іншої галузі, шляхів вирішення певних проблем, аналізу, планування тощо. Окрім того, в учасників конкурсу обов'язково перевіряється рівень володіння комп'ютером: Word, Excel, вміння працювати з інтернетом та електронною поштою. Проводиться також перевірка знань ділової української мови. Тільки після цього ми вже безпосередньо переходимо до співбесіди. Члени конкурсної комісії індивідуально виставляють бали, за результатами кожного етапу бали підсумовуються і вимальовується реальна картина про рівень підготовки учасників.

До речі, зазначу, що подібна система конкурсного відбору чекатиме незабаром і органи місцевого самоврядування, адже на часі прийняття нового закону. І якщо сьогодні в органах місцевого самоврядування керівник приймає людину на роботу шляхом співбесіди, а в цій ситуації вирішальну роль може зіграти суб'єктивна оцінка, то на державній службі від самого початку є бар'єр і комісія не може вплинути на результат.

«БВ»: Чи виникають якісь проблеми у процесі?

О.С.: На жаль, доводиться констатувати той факт, що рівень учасників не є достатнім. Третина конкурсантів навіть не проходить тестування, що, без сумніву, свідчить про неготовність і незнання законодавства.

Окрім того, в обласній державній адміністрації ми зіткнулися із ситуацією, що не всі структурні підрозділи, які є самостійними суб'єктами публічного права і розпорядниками коштів, зокрема їх служби управління персоналом, готові до проведення конкурсу. Тому зараз розглядається питання доцільності створення служби, яка б займалася організацією прийому на роботу та звільненнями, дисциплінарними стягненнями тощо.

Зауважу, що дуже важливо правильно організувати процес та забезпечити його технічно: окреме приміщення, щоб учасники конкурсу спокійно могли вирішувати завдання, стабільний інтернет-зв'язок. Наступний момент – це публічність. Ми запрошуємо і журналістів, і громадські організації. Представники громадського сектору обов'язково мають входити до складу конкурсної комісії. Я також рекомендував би всім включати до них і представників профспілок.

Окрім того, потрібно мати і людей, які можуть це організувати. Комісії мають бути фаховими. Для прикладу, ми спочатку зібрали всіх кадровиків обласної державної адміністрації і провели для них окреме навчання: вони самі проходили поетапно конкурс, розв'язували завдання. Ми хотіли показати, наскільки це серйозно і наскільки важко.

На цю тему ми спілкувалися і з директором центру перепідготовки та підвищення

кваліфікації Миколою Ярмистим, щоб спільно організувати навчання для кадровиків області з окремих питань проведення конкурсу.

Тобто і районним державним адміністраціям, і об'єднаним територіальним громадам я рекомендував би провести таку ж підготовчу роботу, щоб потім було простіше працювати і виникало менше проблем.

«БВ»: Якою, на Ваш погляд, має бути служба управління персоналом?

О.С.: Насамперед, чи потрібні великі кадрові служби? Не потрібні. На мій погляд, для якісної організації роботи цілком достатньо двох людей. Один займається прийомом, звільненнями, стягненнями тощо, інший виконує більш технічну роботу: лікарняні, відпустки, трудові книжки. Окрім того, я вважаю, що очолювати кадрові служби і працювати в них мають юристи, адже в цій роботі доволі часто доводиться мати справу і з судовими позовами, тому потрібно добре знати законодавство, розбиратися в цих питаннях.

Власне, я хотів би звернутися до керівників органів місцевого самоврядування, зокрема голів об'єднаних громад, щоб вони дуже серйозно поставилися до підбору кадрів. Повірте, дуже важко пояснити людині, яка прийшла і показала достатньо потужні фахові знання, чому вона не призначена. До того ж, для подальшої роботи потрібні насправді кваліфіковані працівники, виконавці, щоб механізм працював, тому фраза «кадри вирішують все» не втрачає актуальності.

«БВ»: У процесі створення об'єднаних територіальних громад багато питань, власне, виникало щодо того, якою має бути структура апарату. Які Ваші думки з цього приводу?

О.С.: Насправді це питання знаходиться повністю в компетенції органів місцевого самоврядування. Ніхто не має права вказувати сесії, депутатам, голові ОТГ, скільки структурних підрозділів створювати і скільки людей приймати. Потрібно виходити з того, що кожен орган має власні повноваження і делеговані. Відповідно до цього і треба створювати структуру: розпочати хоча б з однієї людини на кожен напрямок, а далі, якщо є потреба, можна

вносити зміни до рішення сесій. Але обов'язковим етапом є створення початкової, базової мережі кадрів.

Для об'єднаних територіальних громад саме кадрове питання є проблемним, адже в село ніхто не хоче йти працювати. Тому можна спрогнозувати, що у найближчій перспективі, поки ОТГ розвиваються, на конкурсах буде мало людей. Водночас, збільшиться конкурс охочих працювати в органах виконавчої влади. Раніше стимулом була 45-денна відпустка, пенсія у розмірі 90% (потім 80%) тощо. Зараз цього вже немає, однак державна служба забезпечує на сьогодні хай невеликий, але стабільний заробіток, і дає соціальні гарантії, тому вона залишається популярною.

«БВ»: Продовжуючи тему розвитку об'єднаних територіальних громад: якою є позиція ОДА в цьому питанні?

О.С.: Чомусь на сьогодні поширюється думка, що голова обласної державної адміністрації та голова облради притримуються позиції «єдиний район – єдина громада». Насправді це не зовсім так, і я поясню, чому. Перспективний план був прийнятий два роки тому і він потребував змін. За яким принципом ми готували проект? На той час у нас було десять ОТГ, і ми їх залишили, ще для шести призначили вибори – їх теж включили. Водночас, Кіцмань, Заставна, Кельменці і Герца не проявляли жодних активних дій, тому у них, як результат, залишили «один район – одна громада». Вже після того почався рух.

Зараз у Путильському районі ми надали згоду об'єднати Довгопілля і Яблуницю в Конятинську об'єднану територіальну громаду, Селятин, Шепіт і Плоску – в Селятинську сільську ОТГ. Добре це чи ні? ОДА як гарант Конституції і законів не має права заперечувати, якщо були проведені збори, якщо є волевиявлення громадян, якщо прийняті рішення. Ми надаємо позитивний висновок, але, разом з тим, повинні попередити і про можливі ризики: якщо громада не відповідає Перспективному плану і методиці, ЦВК може не призначити у ній вибори, відповідно, вона не набуде статусу самодостатньої, не отримає фінансування.

Чи зможе вона себе забезпечити? Тому при формуванні об'єднаної територіальної громади потрібно думати і добре все зважувати.

У нас є офіс реформ, є районні державні адміністрації, районні ради. Вони повинні працювати з сільськими радами, зустрічатися з мешканцями, говорити, що буде, коли створять ОТГ. Люди хочуть об'єднуватися – і це добре. Гірше, коли вони нікуди не йдуть, не хочуть ні до тієї громади, ні до іншої. І серед незацікавлених, на жаль, багато якраз сільських голів. Сьогодні ми бачимо, що створені громади показали свою життєздатність. І майбутнє саме за потужними громадами. Тому тим, хто ще вагається, або тим, хто хоче створити маленьке «князівство», яке нічого не варте і не зможе повноцінно працювати, треба думати, куди дооб'єднатися.

Процес не може тривати безкінечно, тому, швидше за все, буде прийнято законодавче рішення, що громади, які залишаться, приєднають до вже створених. У середньому, кожен район складатиметься з двох-трьох територіальних громад. Я думаю, що кінцевим етапом, коли вималюється загальна картина, буде 2018 рік.

«БВ»: Ще одне питання, яке хвилює багатьох: що чекатиме районні державні адміністрації?

О.С.: Я відповім так: є закон, у якому визначено, що об'єднана територіальна громада – це орган місцевого самоврядування. Повноваження районних державних адміністрацій також зафіксовані законодавчо, зокрема це здійснення державного контролю в межах ст. 16. Тобто є представницька влада, а є державна влада. І вертикаль державної влади – це єдина структура, єдина мережа органів, починаючи від Кабінету Міністрів України, закінчуючи сільською радою і її виконавчим комітетом. І ніхто її не замінить.

Нам потрібно зважити на те, що крім сесій, засідань постійних комісій, депутатських груп і фракцій є ще просто нормальна жива робота: треба розчищати дороги, ремонтувати електромережі, займатися субсидіями, цивільним захистом населення, мобілізаційною роботою, екологією, землею

тощо – тобто є маса питань, де в межах об'єднаної територіальної громади без влади не обійтись. Тому нормальна виконавча вертикаль і на районному, і на обласному рівні, на мою думку, потрібна. Водночас, сьогодні дуже актуальним є внесення змін до виборчого законодавства. Для прикладу, візьмемо вибори міського голови: люди його обирають, а депутати у складі дві третіх плюс один можуть зняти. Не може керівник працювати у такому «підвішеному» стані. Він гарантовано повинен займати посаду визначений термін і мати широкі повноваження.

«БВ»: Які ще зміни будуть в адміністративно-територіальному устрої?

О.С.: Наступний етап, який зараз робить держава – це створення госпітальних округів. Нашій області пропонують створити два, однак ми внесли пропозиції і працюємо над тим, щоб госпітальних округів було три: центральний, західний і східний. Один із центром у Сторожинці, другий – в Хотині, третій – із центром у Чернівцях. Госпітальні округи

у перспективі розглядаються як основа майбутніх районів.

«БВ»: Обласна державна адміністрація і обласна рада: чи є на сьогодні співпраця?

О.С.: В обласній державній адміністрації з обласною радою налагоджено досить нормальні ділові стосунки. На всіх постійних депутатських комісіях завжди присутні керівники департаментів, керівники управлінь та відділів. Усі питання спільно обговорюються. Коли є діалог – є і розуміння.

Ми маємо також прекрасні відносини з головами районних державних адміністрацій, вони приїжджають до нас, ми їдемо в район, збираємо спільні наради. Обласна адміністрація завжди готова сприяти у вирішенні тих чи інших питань. І я постійно закликаю всіх, що, незважаючи на складний період реформування влади, потрібно працювати для людей і всіма силами підтримувати стабільність.

Розмову вела Лілія Халавка

Офіційна хроніка

Визначено загальні результати конкурсу на зайняття вакантних посад першого заступника голови Чернівецької обласної державної адміністрації та заступника голови Чернівецької обласної державної адміністрації

Відповідно до статті 22 Закону України «Про державну службу», Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. №246, враховуючи результати наступних етапів проведення конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби: тестування, виконання ситуаційних завдань та співбесіди:

Визначено Павлюка Михайла Вікторовича переможцем конкурсу та рекомендовано голові обласної державної адміністрації для призначення на зайняття вакантної посади першого заступника голови Чернівецької обласної державної адміністрації.

Відповідно до статті 22 Закону України

«Про державну службу», Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. №246, враховуючи результати наступних етапів проведення конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби: тестування, виконання ситуаційних завдань та співбесіди:

Визначено Гостюка Василя Івановича переможцем конкурсу та рекомендовано голові обласної державної адміністрації для призначення на зайняття вакантної посади заступника голови Чернівецької обласної державної адміністрації.

Джерело: <http://www.bukoda.gov.ua>

Начальники генштабів України та Румунії підписали план Двостороннього співробітництва між збройними силами обох країн на 2017-2018 рр.

16 березня у приміщенні обласної державної адміністрації відбулась зустріч начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України, генерала Віктора Муженка та начальника Генерального штабу Збройних Сил Румунії, генерала Ніколае-Іонела Чуке, інформує прес-служба ОДА.

Біля приміщення адмінбудівлі відбулась урочиста зустріч делегації Збройних Сил України та Збройних Сил Румунії за участі роти Почесної варті Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Голова обласної державної адміністрації Олександр Фищук привітав гостей Буковини

та взяв участь в офіційних переговорах між делегаціями Збройних Сил України та Збройних Сил Румунії. Сторони обговорили продовження воєнно-політичного діалогу між країнами та пріоритетні напрями розвитку двостороннього військового співробітництва.

Насамкінець начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України генерал Віктор Муженко та начальник Генерального штабу Збройних Сил Румунії, генерал Ніколае-Іонел Чуке підписали План двостороннього співробітництва (Дорожньої карти) між збройними силами України та Румунії на 2017-2018 рр.

Буковину з робочим візитом відвідала в. о. Міністра охорони здоров'я України Уляна Супрун

24 березня з робочим візитом у Чернівецькій області перебувала в. о. Міністра охорони здоров'я України Уляна Супрун. За інформацією прес-служби ОДА, вона запланувала відвідати низку міських та обласних медичних закладів, проте в останній момент змінила маршрут і вирушила до амбулаторії у село Остриця.

«Я часто відвідую медичні установи у великих містах, проте також хочу бачити, як лікуються українці в селах. Обравши амбулаторію навмання, я була готова до всього. Проте побачила заклад, який мав би бути моделлю для роботи всіх медичних установ. Охайне та доглянуте приміщення, розташоване близько до пацієнтів. Головний лікар, яка добре знайома всім. Амбулаторія обслуговує дві тисячі людей різного віку - ми бачили і маленьких пацієнтів, і літніх людей. Медики працюють у високому темпі, аби вчасно надати допомогу всім», – пише Уляна Супрун на своїй сторінці у Facebook.

«Так, їм ще багато треба зробити. Половина документації поки що ведеться на папері, немає санітарного автомобіля, потрібне обладнання - це справжній виклик для сільської

ради! Проте з ресурсами, які в них були, вони зорганізувалися набагато ефективніше, аніж деякі міські лікувальні установи. Це – доказ того, що все в наших руках. З боку Міністерства охорони здоров'я України ми будемо підтримувати первинну ланку, заохочувати лікарів їхати працювати в село, наполягати, щоб з місцевих бюджетів виділяли більше коштів. Проте медичні заклади також мають бути активними, спілкуватися з очільниками міст та громадами й говорити їм про свої потреби», – додає в. о. Міністра охорони здоров'я.

Джерело: <http://www.bukoda.gov.ua/news/simeinu-ambulatoriyu-v-ostritsi-ulyana-suprun-nazvala-modellyu-dlya-roboti-vsikh-medichnikh-ust>

ІВАН ДРУЦУЛ,

голова Кіцманської районної державної адміністрації

КІЦМАНСЬКИЙ РАЙОН СЬОГОДНІ

Загальна характеристика району

Кіцманський район є одним із передових та перспективних районів Чернівецької області з точки зору потенціалу економічного розвитку та інвестиційної привабливості зокрема. Це зумовлено не тільки унікальним географічним положенням та багатством природних ресурсів, а й соціально-політичною стабільністю.

На північному заході він межує з Городенківським, на заході – із Снятинським районами Івано-Франківської області, на півночі і сході – із Заставнівським, на південному заході – з Вижницьким, на півдні – із Сторожинецьким районами Чернівецької області, на південному сході – з м. Чернівці.

Налічує 46 населених пунктів, зокрема: одне місто (м. Кіцмань); два селища міського типу (смт. Лужани, смт. Неполоківці) і сорок три села. В районі проживає 68843 осіб: міського населення – 13337, а сільського – 55206 осіб.

Промисловий потенціал району представлений 17 промисловими підприємствами та 4 структурними підрозділами сільськогосподарських підприємств. У тому числі: за формою власності – 8 товариств з обмеженою відповідальністю, 3 державних, 4 приватних, 1 спільне підприємство, 1 кооператив, 4 сільськогосподарські підприємства; за галузями виробництва – 9 з виробництва харчових продуктів, 5 з виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції, 2 з оброблення дере-

вини та виробництво виробів з деревини, 1 – хімічна та нафтохімічна промисловість, 1 – добувна промисловість, 1 – з виробництва гумових і пластмасових виробів, 1 – з текстильного виробництва, 1 – виробництво виробів з паперу.

Земельний фонд нашого району складає 43016 га, з них сільськогосподарських угідь – 42654 га.

Функціонує 22 товариства з обмеженою відповідальністю, 2 кооперативи, 8 приватних підприємств, 5 державних та інших підприємств, 135 фермерських господарств.

Мережа доріг Кіцманського району складає 247,2 км, з яких: державного значення – 144,5 км, місцевого значення – 102,7 км, а також вулиць населених пунктів, які перебувають у комунальній власності місцевих рад – 794,3 км.

Всі автомобільні дороги загального користування району знаходяться на балансі Служби автомобільних доріг у Чернівецькій області.

На території Кіцманщини функціонує 39 загальноосвітніх навчальних закладів. З них 20 – ЗНЗ I-III ступенів (в т.ч. Кіцманська районна гімназія та Мамаївський НВК №1), 13 – ЗНЗ I-II ступенів, 6 – ЗНЗ I ступеня (в т.ч. Кіцманський, Білянський НВК та Дібрівська школи-сад). А також 29 дошкільних навчальних закладів. У системі позашкільного виховання діють Кіцманський районний будинок дитячої творчості та Кіцманська комплексна дитячо-юнацька спортивна школа. Функціонує

вищий навчальний заклад I-II рівня акредитації – Кіцманський технікум Подільського державного аграрно-технічного університету.

У районі діють 43 клубні заклади, 39 бібліотек, 5 шкіл естетичного виховання, 14 музеїв (на громадських засадах). 18 колективів носять звання «Народний аматорський», 2 колективи – «Зразковий».

Охорона здоров'я:

Діють КУ «Кіцманська центральна районна лікарня» – 1

КУ «Кіцманський районний Центр первинної медико-санітарної допомоги» – 1

Амбулаторії загальної практики сімейної медицини – 2

Фельдшерсько-акушерські пункти – 27

Лікарські амбулаторії – 17.

Соціально-економічний розвиток

Наша робота у 2016 році була зосереджена на подоланні проблем і перешкод на шляху до розбудови ринкової економіки, забезпечення системного зростання продукції у базових галузях, залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, розширення внутрішнього ринку, здійснення заходів із детінізації економічних процесів.

В районі у сфері малого і середнього бізнесу функціонує 260 малих та середніх підприємств, загальна чисельність фізичних осіб-підприємців – 2792.

За 2016 рік суб'єктами малого та середнього підприємництва району сплачено всього податкових платежів 64306,1 тис. грн., що складає 51,3% до бюджетів усіх рівнів, єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування сплачено на суму 63094,58 тис. грн.

Протягом 2016 року Кіцманський центр зайнятості посприяв у організації власної справи 6 безробітним та виплачено 103,7 тис. грн. одноразових допомог. На замовлення роботодавців організовано курси цільового призначення, де навчалось 233 безробітних.

Природно-ресурсний потенціал краю створює необхідні умови для вкладення інвестицій з метою розвитку галузей харчової промисловості. Промисловими

підприємствами району за 2016 рік вироблено продукції в діючих цінах на суму 472,1 млн. грн. Темп росту виробництва промислової продукції склав 105,4%. Значний обсяг виробництва промислової продукції досягнуто ТОВ «УПГ-Інвест», ТОВ «Дьолер Буковина», ДП «Неполоковецький комбінат хлібопродуктів».

Обсяг реалізованої продукції у 2016 році становив 518,2 млн. грн., що на 85,1 млн. грн. більше, ніж у 2015 році. Темп росту обсягу реалізованої продукції склав 119,6%. Обсяг реалізованої промислової продукції в розрахунку на одиницю населення становить – 7521,3 грн.

Важливу роль у стабільному розвитку економіки району відіграє робота агропромислового комплексу.

Урожайність зернових в сільськогосподарських підприємствах у 2016 році склала 44,5 ц/га., в т.ч. озимої пшениці – 52,1 ц/га., озимого ячменю – 32,6 ц/га., кукурудзи на зерно – 34,6 ц/га.

Під урожай 2017 року сільськогосподарськими підприємствами району посіяно 6505 га озимих зернових на зерно, в тому числі пшениці 5681 га, ячменю 823 га. Крім того, посіяно 2352 га озимого ріпаку на зерно.

Сільськогосподарськими підприємствами району у 2016 році вироблено 9019 тонн молока. Середній надій молока від однієї корови (в розрахунку на середньорічне поголів'я корів молочного стада) в 2016 році становить 5180 кг.

На 1 січня 2017 року у сільськогосподарських підприємствах району нараховується 4446 голів ВРХ, в тому числі 1795 корів. Свиной нараховується 4994 голів.

Основні напрями, над якими зараз ведеться робота?

В першу чергу робота ведеться над збереженням та покращенням матеріально-технічної бази усіх підпорядкованих установ, над недопущенням заборгованості заробітних виплат, над збільшенням дохідної частини бюджету, над покращенням соціального захисту населення та низкою інших питань. Для примно-

ження позитивних тенденцій розвитку району та забезпечення економічного зростання здійснюються заходи для залучення додаткових інвестицій, в рамках цього розробляються інвестиційні проекти щодо здійснення реконструкції, ремонту та матеріально-технічного забезпечення об'єктів соціальної сфери.

З початку року подано документи на участь у конкурсному відборі інвестиційних програм (проектів), що будуть реалізовуватись за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку у 2017 році.

У зведений перелік включено 33 об'єкти, з яких 15 об'єктів пропонується для фінансування за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій та 18 об'єктів для участі у конкурсному відборі інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізовуватись за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

Загальна сума пропозицій становить 55,743 млн. грн., з яких 12,962 млн. грн. для фінансування об'єктів соціально-економічного розвитку, 38,194 млн. грн. – за рахунок державного фонду регіонального розвитку, також відповідно до вимог чинного законодавства у разі відбору всіх проектів для фінансування необхідно буде здійснити співфінансування з місцевого бюджету в розмірі 4,581 млн. грн.

Серед поданих – 19 проектів на реконструкцію та капітальний ремонт ЗНЗ та ДНЗ, 6 пропозицій щодо об'єктів вуличного освітлення, 3 проекти закладів культури, 2 – охорони здоров'я, по одній пропозиції – щодо об'єктів соціальної сфери, спорту та ремонту дороги.

На сьогодні пропозиції районної державної адміністрації перебувають на розгляді у обласній державній адміністрації.

Усі проекти, які подано на участь у конкурсному відборі інвестиційних програм (проектів), будуть проходити конкурсний відбір та оцінювання регіональною комісією з оцінки та забезпечення проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних

програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватись за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку обласної державної адміністрації.

Ще одним важливим питанням, над яким працює райдержадміністрація, – будівництво об'їзної дороги м. Кіцмань.

Сьогодні для залучення додаткових фінансових ресурсів радять робити акцент на місцеві особливості. Який напрям у цьому плані найбільш перспективний для району? Чим район є цікавим та привабливим для інвесторів?

Кімцанський район є сільськогосподарським практично на всій своїй території. Саме тому основна увага приділяється розвитку сільськогосподарської галузі. В розвиток економіки району за рахунок усіх джерел фінансування за січень-вересень 2016 року вкладено 94,236 млн. грн., що складає 124,3% відносно відповідного періоду 2015 року (75,8 млн. грн.).

Станом на 01 жовтня 2016 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій підприємств району склав 15032,0 тис. дол. США. За обсягом прямих іноземних інвестицій в розрахунку на одиницю населення район займає лідируючу позицію в області із показником 218,0 дол. США. Прямі іноземні інвестиції з початку інвестування здійснювали нерезиденти з 9 країн світу.

Останнім вагомим здобутком у плані інвестиційно-інноваційного розвитку стала перемога Кіцманської районної державної адміністрації в конкурсному відборі Спільної операційної програми «Румунія-Україна-Республіка Молдова» ENPI/CBC 2007-2013 із проектом транскордонного співробітництва «Використання європейського досвіду по боротьбі з ерозією ґрунтів», метою якого є підвищення родючості ґрунтів, збільшення обсягів товарного сільськогосподарського виробництва та зниження екологічної забрудненості ґрунтів. Загальна вартість Проєкту складає 1 693 561,50 євро.

Постійно проводиться пошук та написання грантових проектів для участі у проєктах міжнародної технічної допомоги як джерела

додаткових фінансових, матеріальних, трудових ресурсів в економіку району.

Всі суб'єкти господарювання постійно інформуються про проведення міжнародних виставок, ярмарків, форумів, в межах яких відбуваються ділові зустрічі та неформальне спілкування.

Крім цього, проводиться робота щодо налагодження міжнародних зв'язків серед представників бізнесу нашого району, сусідських країн та країн-партнерів.

Відділ економічного розвитку райдержадміністрації постійно оновлює перелік вільних земельних ділянок, виробничих приміщень, бізнес-пропозицій, які у вільному доступі публікуються на сайті райдержадміністрації та в інвестиційному паспорті Кіцманського району.

Важливим у галузі промисловості є досвід створення підприємств з іноземними інвестиціями. Найбільшим з них є ТОВ «Дюлер Буковина», який займається виробництвом концентрату яблучного соку. Ще ряд промислових підприємств мають вихід на зовнішні ринки.

Кіцманський район знаходиться близько до обласного центру. В районі існує розвинена транспортна, соціальна та ринкова інфраструктура. За останні два роки район посідає лідируючі позиції відповідно до оцінки соціально-економічного розвитку районів області. Кіцманщина цікава аграрним сектором, переробною промисловістю, є можливість розвинути зелену енергетику та енергоефективність.

Проте, варто зазначити, що для формування позитивного інвестиційного клімату в країні необхідно насамперед здійснити заходи та зміни в законодавстві щодо дерегуляції створення бізнесу (в тому числі і з іноземними інвестиціями) та сфері оподаткування, щоб інвестор був упевнений, що протягом кількох років нічого не буде змінюватися.

Район і реформа децентралізації: сучасний стан та перспективи.

Процес децентралізації у нашому районі розпочато з моменту прийняття Зако-

ну України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Було створено робочу групу з підготовки перспективного плану формування територій громад Кіцманського району, до складу якої входять представники виконавчої влади району, місцеві голови, керівники структурних підрозділів районної державної адміністрації, територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, бюджетних установ району, представники засобів масової інформації. Ця група від початку її створення активно проводить роз'яснювальну роботу з громадськістю району, на прикладі вже об'єднаних територіальних громад пояснює населенню переваги, стимулює до об'єднань та формування громад Кіцманського району. Також було розроблено кілька проектів перспективного плану об'єднання громад, проте жоден не отримав підтримки.

Уже в 2016 році, спостерігаючи за процесом децентралізації в інших районах Чернівецької області та України в цілому, розуміючи перспективи цього кроку і маючи позитивний приклад механізму децентралізації, кіцманські громади активно долучились до цього процесу.

Так, 18 грудня 2016 року в селі Мамаївці відбулося громадське слухання з питань створення Мамаївської об'єднаної територіальної громади за участю представників Регіонального офісу з питань впровадження реформи у сфері місцевого самоврядування, децентралізації, повноважень органів виконавчої влади та ОДА. На чергових громадських слуханнях у Мамаївській сільській раді, що відбулися 24 січня 2017, було розглянуто питання утворення об'єднаної територіальної громади, яку планують створити з центром у Мамаївцях. Громада прийняла рішення надіслати пропозицію щодо об'єднання до Лужанської селищної, Стрілецькокутської, Білянської, Лашківської сільських рад Кіцманського району.

У селі Ставчани відбулося засідання «круглого столу» на тему «Перспективи створення Ставчанської об'єднаної територіальної громади» 20 грудня 2016 року. Це було I етапом проекту, що стартував 12 грудня 2016 року за

фінансової підтримки Німецького товариства міжнародного розвитку і реалізується громадською організацією «ПРО-ЕкоБізнесВест». За результатами роботи направлені листи щодо пропозицій створення Ставчанської об'єднаної територіальної громади з центром у Ставчанах було направлено до Малятинської, Давидівської, Киселівської, Борівецької, Шишківської, Южинецької, Іванковоцької та Хлівищанської сільських рад району.

Також відповідні листи-звернення направила Киселівська сільська рада до голів сіл Борівці, Шишківці, Южинець щодо проведення громадського обговорення про об'єднання у Киселівську територіальну громаду.

12 лютого 2017 року відбулося громадське слухання з обговорення питання добровільного об'єднання територіальних громад Кіцманського району з адміністративним центром у місті Кіцмань, у якому взяли участь експерт з правових питань Офісу реформ у Чернівецькому відділенні Асоціації міст України, консультант з бюджетних питань РВ АМУ, координатор регіонального офісу реформ з децентралізації та народний депутат України, які роз'яснили перспективи реформ і відповіли на запитання присутніх.

Крім того, громадські слухання щодо добровільного об'єднання громад відбулися 26 лютого в с. Суховерхів та с. Малятинці.

Наразі варто відзначити, що на території Кіцманського району станом на сьогодні немає жодної об'єднаної територіальної громади.

Проблеми, з якими найчастіше доводиться зустрічатися.

Із прийняттям змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» пройшла хвиля невдоволення серед підприємців. Як результат фізичні особи-підприємці масово почали закривати свою діяльність. За весь період 2016 року завершили свою діяльність 454 підприємці, з яких тільки у січні минулого року – 276. Проте від початку 2017 року зареєструвалося 42 фізичні особи-підприємці.

Також громадяни району найчастіше звер-

таються зі скаргами щодо встановленого розміру субсидії, аргументуючи тим, що минулого року обсяг споживання природного газу і електроенергії, які підлягали відшкодуванню, були більшими. Після аналізу звернень було з'ясовано, що зменшення розміру субсидії спричинене змінами в нормативно-правових актах, а саме зменшенням коефіцієнту, який застосовується при нарахуванні субсидії.

Інше проблемне питання – дорога. Оскільки через центр міста постійно проїжджають великогабаритні транспортні засоби, і, як наслідок, відбувається руйнування дорожнього покриття та розмітки, постає питання щодо будівництва об'їзної дороги м. Кіцмань. З метою її вирішення Програмою економічного і соціального розвитку Кіцманського району на 2017 рік передбачено проектування цієї дороги.

Успіхи, якими можна похвалитися.

Останнім вагомим здобутком Кіцманського району є успішна реалізація транскордонного проекту «Використання європейського досвіду у боротьбі з ерозією ґрунтів» MIS ETC 1591.

Загальна вартість Проекту складає 1 693 561,50 євро, із якої внесок Європейського співтовариства становить 90,0% або 1 524 035,99 євро (надання грантових коштів Кіцманській райдержадміністрації складає 1 171 551,25 євро, Румунії – 184 055,00 євро, Республіці Молдова – 168 429,74 євро), власний внесок партнерів (співфінансування Проекту) складає 10,0% або 169 525,51 євро (Кіцманської райдержадміністрації – 159 835,75 євро, Республіки Молдова – 9689,76 євро).

Відповідно до плану реалізації проекту Кіцманською райдержадміністрацією виконано наступні заходи: проведено дослідження ерозії ґрунтів в Кіцманському районі, закуплено 10 одиниць нової спецтехніки (2 автогрейдери, 2 екскаватори дренажні, 2 екскаватори каналні з додатковими ковшами, 2 автомобілі-самоскиди, 2 глибокорозпушувачі), закуплено 55500 літрів дизельного палива, проведено науково-практичний семінар та створено «Експериментальну ферму», проведено інформаційну та рекламну компанію з метою підняття рівня

усвідомлення проблеми ерозії ґрунтів серед населення та розповсюджено інформаційні матеріали, проведено прес-конференцію із ЗМІ щодо завершення реалізації проекту.

Також, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року №395 «Деякі питання надання у 2016 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій» із змінами та доповненнями, Кіцманським районом освоєно 4799,461 тис. грн. на 18 інвестиційних програм (проектів).

Крім цього, завершено та проведено випробувальні роботи в рамках реалізації проекту, який фінансується за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку «Будівництво II нитки водогону Лужани – Кіцмань Кіцманського району Чернівецької області». Сума використаних коштів для реалізації проекту становить 7547,941 тис.грн.

Протягом 2016 року в районі успішно реалізовано 3 мікропроекти в закладах освіти Кіцманського району в рамках спільного проекту Європейського союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду-III» по інфраструктурному компоненту, а саме:

– «Енергозберігаючі заходи ЗНЗ I-III ступенів в с. Драчинці» (заміна вікон і дверей). Результат: замінено 57 вікон і 5 пар дверей. Кошторисна вартість мікропроекту – 294,038 тис.грн.;

– «Енергозберігаючі заходи ЗНЗ I-III

ступенів в с. Стрілецький Кут» (капітальний ремонт – заміна вікон). Результат: замінено 69 дерев'яних вікон на металопластикові енергозберігаючі. Кошторисна вартість мікропроекту – 297,728 тис.грн.;

– «Енергозберігаючі заходи Неполоковецькому ЗНЗ I-III ступенів» (капітальний ремонт-заміна вікон). Результат: замінено 51 дерев'яне вікно на металопластикові енергозберігаючі. Кошторисна вартість мікропроекту – 264,515 тис.грн.

Ще один мікропроект знаходиться в стані реалізації:

– «Інноваційні енергоефективні заходи в ЗНЗ I-II ст. с.Глиниці» (капітальний ремонт системи опалення зі встановленням піролізного твердопаливного котла). Результат: підготовлено котельню, встановлено піролізний котел, замінено 8 вікон, змонтовано систему теплопостачання в одному корпусі. Кошторисна вартість мікропроекту – 334,811 тис.грн.

Також для покращення розвитку інфраструктури аграрного ринку шляхом залучення коштів європейського співтовариства протягом 2016 року в рамках Проекту Європейського союзу та Програми розвитку

ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – III» реалізовувався економічний компонент «Економічний розвиток СОКу «Еко Перспектива» в с.Шишківці. Придбання сільськогосподарської техніки». Кошторисна вартість мікропроекту – 775,890 тис. грн. В рамках реалізації цього проекту за кошти I траншу придбано: трактор МТЗ 82.1, оприскувач навісний ОГН-600, агрегат ґрунтообробний

АГД-2,5, плуг трьохкорпусний ПЛН-3-35п та культиватор КПУ-3,4, відвал поворотний ОУ-02.000. Також очікується постачання ще одного трактора, який придбаний за кошти ПІ траншу в рамках цього проекту.

Крім цього, значно оновлено та поповнено навчально-матеріальну базу шкіл, а саме: 510 учнівських парт, 17 мультимедійних проекторів для кабінетів фізики, 20 класних магнітних дощок, 9 електронних дощок, 30 класних дощок, 3 комплекти технічних засобів для кабінетів інформатики.

На виконання заходів з енергозбереження проведено заміну віконних та дверних блоків. Громадяни отримують тимчасову роботу, а роботодавці – працівників для її виконання.

Впродовж 2016 року в оплачуваних громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру взяли участь 2524 особи, з них 2505 безробітних. З коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття на організацію громадських робіт використано 627,9 тис. грн. місцевого бюджету – 476,6 тис. грн. Безробітні області залучалися до організації громадських робіт по дотриманню за самотніми непрацездатними особами похилого віку, здійснювали благоустрій та озеленення територій населених пунктів, проводили роботи з впорядкування місць поховання загиблих захисників Вітчизни, кладовищ та інформування населення про можливість отримання житлових субсидій.

На даний час надзвичайно актуальні завдання, що стосуються співпраці центрів зайнятості з територіальними громадами. Саме від ступеня активності такої комунікації залежить ефективність вирішення питань зайнятості та підвищення іміджу служби на місцях. Результатом зміцнення співпраці з територіальними громадами в подальшому має бути збільшення обсягів тимчасової зайнятості шляхом залучення безробітних до громадських робіт за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Зважаючи на суттєвий професійно-кваліфікаційний дисбаланс, наявність значної частки безробітних з вищою освітою та еміграції високопрофесійних кадрів за

кордон, надзвичайно актуальним завданням є профорієнтаційна діяльність. Роботу відповідних підрозділів служби зорієнтовано на забезпечення доступності соціальних послуг для різних категорій населення, у тому числі на засадах широкого соціального партнерства. Рівень охоплення безробітних профорієнтаційними послугами в 2016 році досяг 94,3%.

Для зменшення структурного дисбалансу на ринку праці та відповідно до Концепції державної системи професійної орієнтації населення обласна служба зайнятості проводить системну, цілеспрямовану профорієнтаційну діяльність з учнями загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів. Фахівці служби залучають учнів до різноманітних профорієнтаційних заходів: «днів відкритих дверей» навчальних закладів, ярмарків професій та кар'єри тощо. Молодь відвідує профконсультації, бере участь у тестуванні із застосуванням психодіагностичних методик.

З метою підвищення конкурентоспроможності на ринку праці випускників професійно-технічних і вищих навчальних закладів та упередження молодіжного безробіття впроваджується проект «Планування кар'єри – запорука успішного майбутнього». В рамках проекту відбудуться консультації щодо складання відеорезюме для подальшої презентації їх потенційним роботодавцям та навчання сучасним методам пошуку роботи.

З метою удосконалення організації діяльності Служби розпочато процес оптимізації базових центрів зайнятості (районні та міські центри зайнятості), який передбачає передачу усіх господарських функцій на регіональний рівень. На рівні Державної служби зайнятості (Центрального апарату) прийнято рішення про передачу адміністративних функцій базових центрів зайнятості на регіональний рівень. Всі районні та міські центри зайнятості стануть Філіями обласного центру зайнятості. Метою цього процесу є створення дієвої та мобільної служби на ринку праці з урахуванням європейського досвіду. Результатом реформи служби зайнятості має стати підвищення

якості послуг, що надаються шукачам роботи, безробітним і роботодавцям, оскільки працівники філій зосередяться переважно на наданні послуг клієнтам.

І головна мета служби зайнятості – щоб кожен буковинець мав достойну роботу із гідною заробітною платою, а кожен роботодавець був забезпечений кваліфікованими кадрами, які працюють на розвиток країни. Однак питання зайнятості можливо ефективно вирішити лише в тісній співпраці органів влади, роботодавців, профспілок, використовуючи усі можливості чинного законодавства та активно впроваджуючи зміни до нього.

на енергозберігаючі у 8 ЗНЗ. Всього замінено 149 вікон та 8 дверей на металопластикові.

У Мамаївському ЗНЗ I-III ступенів № 1, Шипинському, Ошихлібському ЗНЗ I-III ступенів, Драчинському ЗНЗ I-III ст., Реваківському ЗНЗ I-III ст., Кіцманській районній гімназії, Валявському ЗНЗ I-II ступенів, Мамаївському та Лужанському ДНЗ проведено заміну котлів із заміщенням природного газу альтернативними видами палива. Завершений ремонт паливних котелень в Лашківському, Брусницькому, Оршівському та Давидівському ЗНЗ.

Проведено ремонт водяної системи опалення у Валявському ЗНЗ I-II ст., а також проведено ремонт теплотраси в Кіцманській районній гімназії та Стрільцькокутському ЗНЗ I-III ст.

Проведено ремонт електромережі в Киселівському ЗНЗ I-III ст., Кіцманському ЗНЗ I-III ст. та Витилівському ДНЗ.

За 2016 рік в районі дорожньо-експлуатаційними організаціями проведено ремонт асфальтного покриття на автодорогах

загального користування, ліквідовано 8,0 тис. м² ямковості асфальтного покриття, для чого використано 1152,9 т асфальтної суміші.

Також за рахунок коштів Укравтодору в районі проведено ремонт автодороги М-19 «Доманове – Ковель – Чернівці – Теремблече», де за сучасними технологіями, струменевим методом, ліквідовано ямковість.

Триває ремонт автомобільної дороги Н-10 Стрий – Івано-Франківськ – Чернівці – Мамалига (на Кишинів). Вартість ремонтних робіт підрядника згідно з акцептованою пропозицією, визначеною за результатами переговорної процедури, складає 43,78 млн. грн.

Завершено роботи із реконструкції ділянки на автодорозі Т-26-01 «Чернівці – Вашківці – Путила – КПП «Руська» (в с.Зеленів), де влаштовано асфальтобетонне покриття на ділянці протяжністю 1,333 км. Вартість виконаних робіт складає 6,8 млн. грн.

За кошти місцевих рад в 2016 році проведено ремонт вулиць та доріг комунальної власності загальною площею 18,3 тис. кв. м на суму 1,65 млн. грн.

8 листопада 2016 року в с. Брусниця відкрито лікарську амбулаторію загальної практики сімейної медицини в оновленому приміщенні. Кошторисна вартість будівництва об'єкта в цінах 2015 року становить 3,7 млн. грн. З державного бюджету в 2015 році виділено 1,9 млн. грн., за які виконано значну частину будівельно-монтажних робіт. У вересні 2016 року з обласного бюджету виділено 998,721 тис. грн. для завершення ремонту. Об'єкт введено в експлуатацію.

Фото з сайту kitsman.bukoda.gov.ua

ЮРІЙ ПІВЕНЬ,

заступник директора Департаменту соціального захисту населення Чернівецької обласної державної адміністрації

СТАН ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ВИПЛАТИ СУБСИДІЙ НАСЕЛЕННЮ ПО ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Станом на 3 лютого 2017 року за призначенням житлових субсидій звернулось 143 818 домогосподарств, що складає 66,9% від скоригованого показника охоплення населення з урахуванням доходів на період 2016 - 2017 років (214 929 домогосподарств).

Отримують житлові субсидії 138 тис. 272 домогосподарства (в тому числі 3 тис. 290 субсидій, які знаходяться у стадії перерахунку).

Відмовлено в отриманні субсидій 2256 домогосподарствам. Основна причина відмов полягає у здійсненні в облікованому році покупки вартістю більше 50 тис. грн. або у високому рівні доходів громадян, що дозволяє повністю оплачувати житлово-комунальні послуги.

Максимальна кількість сімей, яким було нараховано субсидію за 2016 рік становила 187 979 домогосподарств (було подано понад 192 тис. заяв), що складає 87,4 % від кількості сімей, яким має бути призначено субсидію, а саме 214929 сімей.

Порівнюючи із аналогічним періодом минулого року, кількість домогосподарств, які звернулись за житловими субсидіями, збільшилась на 10 %.

Загальна сума нарахованих субсидій у 2016 році становила 682 млн. 348,1 тис. грн., а саме: на житлово-комунальні послуги – 649 млн. 946,3 тис. грн., на тверде паливо та скраплений газ – 32 млн. 401,8 тис. грн.

Заборогованість станом на 01 січня 2017 року підприємствам-надавачам послуг за призначеними субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг складала – 306 млн., 420,3 тис. грн. з них на житлово-комунальні послуги – 298 млн., 420,3 тис. грн., на тверде паливо та скраплений газ – 8 млн., 232,1 тис. грн.

Загальна сума нарахованих субсидій станом на 03.02.2017 становить 614 млн. 191,2 тис. грн., а саме: на житлово-комунальні послуги – 592 млн. 093,2 тис. грн., на тверде паливо та скраплений газ – 22 млн. 098,0 тис. грн.

Заборогованість станом на 03.02.2017 підприємствам-надавачам послуг за призначеними субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг складає 2 млн. 43,8 тис. грн., на природний газ – 306 млн. 483,3 тис. грн., на електроенергію – 3 млн. 396,4 тис. грн., на тепlopостачання – 3 млн. 697,0 тис. грн., на водопостачання – 2 млн. 851,0 тис. грн. та на тверде паливо і скраплений газ – 14 млн. 028,0 тис. грн.

Найгірша ситуація щодо стану призначення житлових субсидій станом на 03.02.2017 склалася у Сокирянському районі – всього 59,3% (3082 із 5195) від загальної кількості сімей, яким має бути призначено субсидію.

Низький рівень перерахунку субсидій у Сокирянському районі пов'язаний із кадровим питанням.

У грудні 2015 року одночасно, разом

з керівником установи, звільнились всі працівники управління праці та соціального захисту населення, які призначали субсидії. Новий склад не зміг успішно налагодити роботу і за пропозицією керівництва ОДА був у серпні 2016 року замінений на людей з досвідом роботи в системі державного управління та з навиками успішного керівництва структурою.

Новим працівникам районного управління довелося наздоганяти показники навіть не з травня 2016 року, коли почався новий етап перерахунку субсидій, а починаючи з січня 2016 року, завершуючи опалювальний сезон 2015 – 2016 років.

Деякі із службовців пройшли відповідне навчання на семінарі у вересні 2016 року в Департаменті соціального захисту населення облдержадміністрації, а для більшості працівниками Департаменту та Центру по нарахуванню і здійсненню соціальних виплат в жовтні і листопаді були організовані виїзні консультації в Сокирянах.

Для роботи у системі призначення субсидій були залучені працівники інших підрозділів районного управління, міського управління та особи, задіяні через Центр зайнятості. Призначають субсидії 6 осіб одночасно, інші працівники формують справи та архівують оброблені документи (до 2015 року на цьому напрямку працювала всього одна людина).

Зазначені заходи дозволили підняти рівень обробки поданих заяв до 60%, що поки є недостатнім. У січні 2017 року щоденно опрацьовувалось 100 – 120 справ.

Для завершення обробки документів (2113 + близько 3000 справ із перерахунку за лютий – березень 2017 року) у опалювальному сезоні 2016 – 2017 років працівникам районного управління необхідно 40-45 робочих днів.

На даний час робота районного управління знаходиться під щоденним контролем Департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації. З керівником об'єднаної територіальної громади м. Сокирян керівництвом Департаменту домовлено про залучення під відповідальність керівництва управління райдержадміністрації до призначення субсидій двох працівників міського

управління, що дозволить збільшити число місць призначення до 8 і скоротити час завершення обробки документів.

Найкращі показники призначення субсидій у Вижницькому, Глибоцькому, Заставнівському та Хотинському районах.

Найбільше відмов у Кельменецькому, Заставнівському, Новоселицькому та Хотинському районах. Основною причиною відмови у призначенні субсидії є те, що відповідний відсоток сукупного доходу сім'ї перевищує обов'язкову частку платежу.

Найбільш вагомою причиною, що уповільнює призначення житлових субсидій та потребує негайного вирішення є недостатність кадрового забезпечення місцевих органів соціального захисту населення з урахуванням збільшення чисельності громадян, які звертаються за субсидією. І це при тому, що 6-10 працівників замість одного у кожному управлінні працюють по даному напрямку. Однак нагадаємо, що навантаження на них за два останні роки зросло у 18 разів. (із 9,5 тис. субсидій у 2014-2015 роках до 187,9 тис. субсидій у 2016 – 2017 роках).

Значне збільшення обов'язків та функцій органів соціального захисту населення та невисока заробітна плата стали основною причиною плинності кадрів. Це могло призвести до соціальної напруги, незадоволення окремих соціальних груп населення щодо своєчасного забезпечення оформлення різних видів соціальних допомог, у тому числі для переселенців із зони АТО та Криму, військовослужбовців і їх сімей, громадян, що бажають оформити субсидії.

Не дивлячись на щорічне збільшення навантаження на працівників системи соціального захисту населення, вони сумлінно забезпечують на місцях функції щодо здійснення державної соціальної політики, покладені на них органами державної виконавчої влади.

Для покращення ситуації існує необхідність створення єдиної інформаційної бази між органами соціального захисту населення та Центром зайнятості.

Департамент неодноразово звертався до Міністерства соціальної політики України.

На даний час іде співпраця з Чернівецьким обласним Центром зайнятості щодо можливого вирішення питання на обласному рівні.

Також, за результатами робочої групи, візитів до управлінь, встановлено, що більшість соціальних працівників при сільських радах недостатньо обізнані на законодавчому рівні щодо призначення та перерахунку субсидій. Начальникам управлінь доручено провести відповідні навчання, щоб соціальні працівники, у свою чергу, змогли б донести до кожного отримувача субсидій повідомлення про зміни в Законодавстві та як здійснюється перерахунок.

Проблемні питання, які виникають при призначенні субсидій Департамент намагається врегулювати самостійно. Для більш детального вивчення ситуації із призначення субсидій спеціалісти Департаменту здійснюють і бу-

дуть здійснювати виїзди в кожний район області, за необхідності – і декілька.

У проблемних регіонах керівництвом області здійснено потужну інформаційну кампанію через засоби ЗМІ та об'їзд найбільших населених пунктів заступниками голови ОДА та керівниками Департаменту соціального захисту населення ОДА з метою інформування населення про отримання субсидій.

Завдяки оновленій програмі житлових субсидій, яку Уряд максимально спростив для людей, рівень оплати комунальних послуг населенням України зберігається стабільно високим. Незначні коливання спостерігалися в останні три місяці 2016 року, що обумовлено необґрунтовано розісланими платіжками за тепло, які Уряд зобов'язав теплопостачальні організації перерахувати.

Усі кандидати на посади державної служби повинні подавати електронні декларації

Відповідно до частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» та роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, затвердженими рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 11 серпня 2016 року № 3, особа, яка претендує на зайняття посади, зазначеної у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, до призначення або обрання на відповідну посаду подає в установленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік.

Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передуює року, в якому особа подала заяву на зайняття посади (участь у конкурсі), якщо інше не передбачено законодавством, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Законодавством можуть передбачатися особливості щодо процедури відбору кандидатів на зайняття вакантних посад

суб'єктів декларування. Наприклад, Закон України «Про державну службу» передбачає подання двох декларацій в процесі такого відбору: перша декларація подається особою, яка бажає взяти участь у конкурсі на зайняття вакантної посади державної служби, разом з іншими документами для участі в конкурсі; друга декларація подається зазначеною особою, якщо вона перемогла в конкурсі, перед її призначенням на посаду (стаття 25 Закону України «Про державну службу»). В обох випадках декларація подається за минулий рік. При цьому період, який охоплюється відповідними деклараціями, залежить від часу їх подання: наприклад, якщо документи для участі в конкурсі були подані у грудні 2016 року, то перша декларація повинна охоплювати попередній 2015 рік; при цьому, якщо рішення про перемогу в конкурсі було ухвалено вже в 2017 році (наприклад, у січні), то друга декларація повинна охоплювати попередній 2016 рік.

Джерело: <http://www.nads.gov.ua/news/z-01-sichnya-2017-roku-usi-kandyaty-na-posady-derzhavnoyi-sluzhby-povynni-podavaty-elektronni>

РОМАН КРИГАН,

*Директор Чернівецького
обласного центру зайнятості*

РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА СИТУАЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ БУКОВИНИ

Розбудова незалежної правової держави, що відбувається в Україні, та реформування системи управління зумовлюють зростання ролі територій у здійсненні основних напрямів соціально-економічної політики. На сьогодні значно розширюються функції і завдання регіонів щодо формування ринку праці, забезпечення зайнятості населення і раціонального використання людських ресурсів.

В умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні, перед Службою стоїть питання оперативного реагування на виклики регіональних ринків праці, розвитку кадрового, фінансового, інфраструктурного потенціалу на новій територіальній основі з урахуванням створення громад.

На сьогодні в Україні розпочато процес реформування Державної служби зайнятості. За 25 років Державна служба зайнятості пройшла декілька етапів свого розвитку: організаційне становлення та прийняття Закону України «Про зайнятість населення», започаткування системи соціального страхування та прийняття закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», запровадження антикризових заходів в умовах світової фінансово-економічної кризи. І завжди Державна служба зайнятості доводила свою здатність ефективно протистояти викликам ринку праці, запроваджувала ефективні технології надання послуг, забезпечувала гнучкість управлінських та організаційних

підходів щодо сприяння зайнятості.

Передумовою модернізації Служби також є потреба в удосконаленні механізмів отримання повної та достовірної інформації про попит на робочу силу на ринку праці та стимулювання роботодавців до створення та збереження робочих місць, провадженні нових підходів щодо повернення шукачів роботи до активної зайнятості, розвитку комунікацій між учасниками ринку праці (центрами зайнятості, роботодавцями, освітніми закладами (установами), суб'єктами господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, представниками громадських організацій).

Завдяки реформі служба зайнятості має перетворитися на мобільну структуру, яка стане ефективним гравцем на ринку праці, зможе підтримати кожного, хто потребує соціальної допомоги.

В складних економічних умовах Чернівецька обласна служба зайнятості докладає зусиль щодо соціального захисту безробітних, оперативно реагує на виклики часу задля забезпечення підприємств потрібними кадрами, а незайнятих краян – роботою.

Слід зазначити, що регіональними особливостями ринку праці Буковини є трудонадлишковість, значні обсяги нерегламентованої зайнятості та необлікованої трудової міграції, професійно-кваліфікаційна і регіональна диспропорція між попитом на робочу силу та її пропозицією.

Незважаючи на складну економічну і полі-

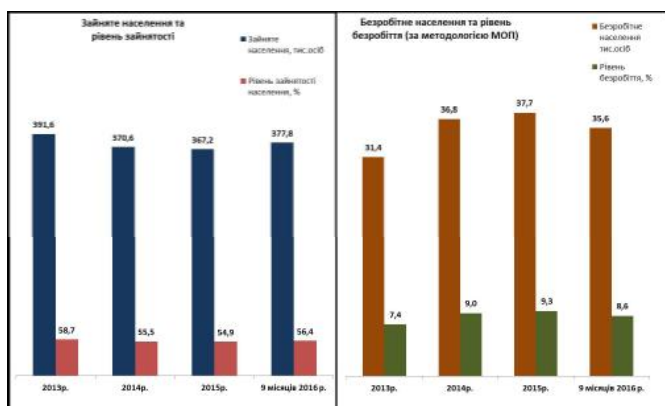
тичну ситуацію в Україні можна відзначити позитивні тенденції на ринку праці Чернівецької області.

За даними Державної служби статистики в Україні на Буковині збільшуються обсяги економічно активного та зайнятого населення, зменшуються обсяги безробіття.

Чисельність економічно активного населення за 9 місяців 2016 року склала

413,4 тис. осіб, що на 8,9 тис. осіб більше, ніж за відповідний період 2015 року. Чисельність зайнятого населення віком 15-70 років за означений період становила 377,8 тис. осіб та збільшилась у порівнянні із аналогічним періодом 2015 року на 10,6 тис. осіб. Рівень зайнятості за 9 місяців 2016 року серед осіб у віці 15-70 років склав 56,4% і збільшився у порівнянні з аналогічним періодом минулого року на 1,5 відсоткових пункти. Чисельність безробітних за цей період становила 35,6 тис. осіб та зменшилась у порівнянні із

9 місяцями 2015 року на 1,7 тис. осіб. Рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці, дорівнював 8,6% та зменшився у порівнянні з відповідним періодом 2015 року на 0,6 відсоткових пункти.

Завдяки запровадженню у 2016 році Регламенту роботи центрів зайнятості щодо задоволення потреб клієнтів вдалося розширити види та форми соціальної підтримки безробітних в умовах функціонування страхової системи. Зростає число громадян, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні до обласної служби зайнятості, та збільшується кількість роботодавців, які співпрацюють із обласною службою зайнятості.

Однак ефективна робота служби зайнятості залежить в першу чергу від наявності інформації про вакантні посади. Тому особлива увага приділяється налагодженню тісної співпраці із соціальними партнерами – роботодавцями, та формуванню єдиної бази вакансій на підставі відомостей від працедавців, приватних посередників на ринку праці, аналізу друкованих та електронних засобів масової інформації.

У рамках реформ в роботі служби зайнятості запроваджено використання новітніх технологій щодо надання послуг безробітним і роботодавцям. На цей час в обласній службі зайнятості вже діють інноваційні сервіси з використанням відеореєстру, відеовакансії, презентації роботодавців. Роботодавець за таким резюме може побачити реальну людину, що дає можливість суттєво економити час та кошти при підборі фахівців.

Зокрема, на базі Чернівецького міського центру зайнятості створено сектор інноваційних форм пошуку роботи. Шукачі роботи мають можливість поспілкуватися з роботодавцями із використанням сучасних технологій, зокрема скайп-зв'язку, що зручно як для роботодавців, так і для шукачів роботи (вигідно презентувати себе як кваліфікованого працівника, дізнатися більш розширену інформацію про підприємство, безпосередньо пройти співбесіду із роботодавцем тощо). Співбесіда може відбуватися як в груповій, так і в індивідуальній формі.

Фахівці центрів зайнятості допомагають шукачам роботи фахово скласти та записати відеореєстру. На даний час банк відеореєстру Чернівецької обласної служби зайнятості налічує 49 таких резюме, з них вже 7 осіб, що презентували себе за допомогою відеореєстру, працевлаштовані за направленням служби зайнятості.

Планується створення Всеукраїнського кадрового резерву служби зайнятості. Це буде онлайн-технологія швидкого пошуку і підбору кадрів на запити роботодавця. Ця технологія також передбачатиме онлайн-профорієнтацію та професійну діагностику, що є основою ефек-

тивного соціального ліфту, а дистанційне навчання потенційних працівників необхідним навичкам (англійська мова, м'які навички, цифрова грамотність тощо), що є затребуваним для будь-якої професії. Завдяки впровадженню цієї технології державна служба зайнятості зможе на гідному рівні конкурувати з комерційними платформами з пошуку та підбору персоналу.

Здійснення контролю за вакансіями шляхом заповнення картки укомплектування посад, які протягом 5 днів не заміщуються, активізувало роботу фахівців служби та підвищило їхню персональну відповідальність. Для оперативного добору претендентів на термінові запити роботодавців, а також привернення уваги відвідувачів центрів зайнятості – саме на ці посади впроваджено рубрики з фотовакансіями.

Застосування цих та інших нових форм роботи є додатковим імпульсом у досягненні позитивної динаміки результатів роботи служби зайнятості.

Зокрема, у 2016 році кількість роботодавців, яка співпрацювала з обласною службою зайнятості, зросла на 3,3%, а кількість вакансій збільшилась на 16%. Це сприяло зростанню чисельності осіб, які отримали роботу, на 11,7% в порівнянні із 2015 роком.

Позитивним є зростання середньої заробітної плати вакансій, які подаються робо-

1,2 рази більше, ніж за 2015 рік.

Зростання кількості вакансій сприяло зниженню навантаження на одне вільне робоче місце в 1,6 рази (станом на 1 січня 2017 року – 11 осіб на одне вільне робоче місце, на 1 січня 2016 року – 18 осіб на одне вільне робоче місце).

Однак негативно впливає на укомплектування вакансій регіональна та професійно-кваліфікаційна диспропорція між попитом на робочу силу та її пропозицією на ринку праці.

Із загальної кількості вакансій біля 60% (залежно від сезону року) знаходиться на підприємствах, в установах та організаціях м. Чернівці.

У професійно-кваліфікаційному розрізі, якщо навантаження на одне вільне робоче місце для кваліфікованих робітників сільського та лісового господарства, риборозведення та рибальства склало 94 особи, то для кваліфікованих робітників з інструментом – 4 особи, професіоналів, працівників сфери торгівлі та послуг – по 8 осіб на одну вакантну посаду.

Також структурні невідповідності між попитом на робочу силу та її пропозицією загострюються в розрізі окремих професій і спеціальностей.

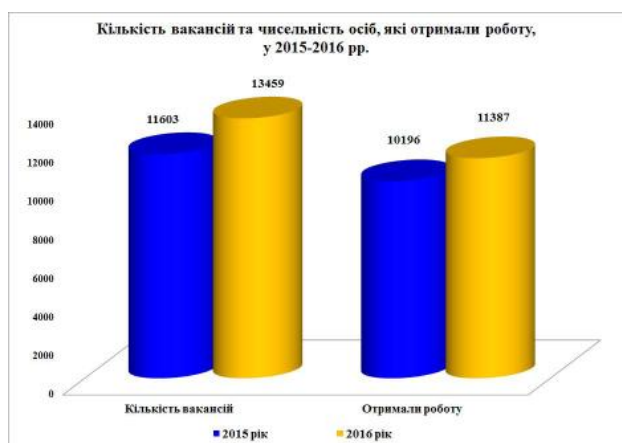
І тому служба зайнятості намагається стати активним майданчиком для соціального діалогу між учасниками ринку праці – роботодавцями, освітніми закладами, суб'єктами господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, представниками громадських організацій.

Першочерговим завданням служби є реалізація заходів щодо оперативного працевлаштування шукачів роботи.

За сприяння обласної служби зайнятості у 2016 році забезпечено роботою

11,4 тис. осіб, що на 11,7% (на 1,2 тис. осіб) більше, ніж за 2015 рік. Із загальної чисельності працевлаштованих за направленням служби зайнятості працевлаштовано 10,3 тис. осіб (90,7% із загальної чисельності осіб, забезпечених роботою), з них 5,9 тис. безробітних.

Рівень працевлаштування безробітних (працевлаштованих за направленням служби зайнятості та шляхом укладання ЦПУ) у 2016 році склав 30,1%, що на 1,5 відсоткових пункти

тодавцями в службу зайнятості. Впродовж 2016 року вакансії із мінімальною заробітною платою склали 10,4% від їх загальної кількості, від мінімальної до середньої заробітної плати по області – 85,9%, вище середньої заробітної плати по регіону – 3,7%. Загалом, середній розмір оплати праці в розрахунку на одну вакансію у 2016 році склав 2039,2 грн., що в

більше проти минулого року.

Законом України «Про зайнятість населення» передбачено механізм стимулювання створення нових робочих місць шляхом надання компенсації фактичних витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування строком не менше, ніж на два роки роботодавцям, які працевлаштовують на нові робочі місця безробітних, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню та суб'єктам малого підприємництва, які працевлаштовують безробітних на нові робочі місця в пріоритетних видах економічної діяльності. У 2016 році більше 40 роботодавців та суб'єктів малого підприємництва отримали компенсацію фактичних витрат єдиного внеску у розмірі

877,3 тис. грн. та працевлаштували на новостворені робочі місця 264 безробітних.

Обласна служба зайнятості бере активну участь у реалізації регіональної програми розвитку малого та середнього бізнесу.

Здійснюється із залученням працівників органів державної влади, соціальних фондів, бізнес-центрів, підприємств, організацій, установ безоплатне індивідуальне та групове консультативне обслуговування осіб, які звернулися до служби зайнятості з питань організації та провадження підприємницької діяльності. У 2016 році представниками органів влади надано 1862 консультації

З метою створення нових робочих місць та для сприяння самозайнятості населення Чернівецької області 70 безробітних, які виявили бажання провадити підприємницьку діяльність, отримали одноразово виплату допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності на суму 1216,6 тис. грн. Середній розмір одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності склав 17380 грн. Серед безробітних, які виявили бажання розвивати власний бізнес, 10 учасників АТО, 3 особи з обмеженими фізичними можливостями, 31 молода людина у віці до 35 років.

Ефективним шляхом вирішення проблеми зайнятості є опанування громадянами професій, які б мали попит на ринку праці, або набуття ними додаткових компетенцій

для кар'єрного зростання. Тому одним із дійових інструментів працевлаштування зареєстрованих безробітних є професійне навчання, яке здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Обласна служба зайнятості здійснює організацію професійного навчання безробітних на замовлення роботодавців під конкретні робочі місця як у навчальних закладах Буковини, так і у мережі Центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, а також безпосередньо на виробництві, у тому числі за індивідуальною формою навчання та шляхом стажування.

У 2016 році за направленнями служби зайнятості проходили професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації 3,3 тис. безробітних. Рівень працевлаштування безробітних після закінчення навчання склав 97,6% проти 93,2% у 2015 році (тобто на

4,4 відсоткових пункти більше). Наприклад, безробітні навчалися на замовлення роботодавців області на курсах цільового призначення за такими навчальними програмами як «Новітні технології в цегельному виробництві», «Основи безпеки праці на цегельному заводі» тощо. Перед початком опалювального сезону, відповідно до отриманої від роботодавців інформації щодо перспективних вакансій, Чернівецькою обласною службою зайнятості в серпні-жовтні 2016 року проведено підвищення кваліфікації безробітних на курсах цільового призначення за навчальними програмами «Чергова перевірка знань за професією оператора котельні», «Безпека праці опалювачів на твердому паливі» та іншими.

Ураховуючи потреби регіонального ринку праці, будуть упроваджуватися елементи дистанційного навчання. Організація роботи з підтвердження результатів неформального професійного навчання передбачатиме розширення переліку професій, відповідне інформування громадян і роботодавців.

Для тих, хто дійсно бажає працювати, на період пошуку роботи є можливість долучитися до участі в оплачуваних громадських роботах та роботах тимчасового характеру.

ВАЛЕНТИНА ЮРЧУК,
*директор Центру надання
адміністративних послуг
Заставнівської районної державної
адміністрації*

**ПРО РОБОТУ ЦЕНТРУ НАДАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ
ЗАСТАВНІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

З липня 2013 року при Заставнівській районній державній адміністрації функціонує Центр надання адміністративних послуг (далі ЦНАП), метою якого є забезпечення доступності та спрощення одержання адміністративних послуг під час їх надання відповідно до Конституції та законодавства України.

Одним із важливих напрямків діяльності ЦНАПу є створення зручних та доступних умов спілкування громадян з владою. Забезпечується надання адміністративних послуг через адміністратора шляхом його взаємодії із суб'єктами звернення та суб'єктами надання послуг.

Основними завданнями ЦНАПу є:

- 1) організація надання адміністративних послуг у найкоротший строк та за мінімальної кількості відвідувань суб'єктів звернень;
- 2) спрощення процедури отримання адміністративних послуг та поліпшення якості їх надання;
- 3) надання суб'єктам звернень вичерпної інформації та консультацій щодо вимог та порядку надання адміністративних послуг;
- 4) організаційне забезпечення надання адміністративних послуг;
- 5) розширення співпраці та взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг.

Основні принципи роботи:

- орієнтація на суб'єкта звернення;
- відкритість, прозорість та зрозумілість процедур;
- запобігання корупційним діям, ліквідація посередницьких послуг;
- забезпечення вільного доступу суб'єктів звернення до інформації про стан розгляду звернень;
- оперативність у вирішенні питань;
- забезпечення рівності прав всіх суб'єктів звернення.

Всього розпорядженням Заставнівської районної державної адміністрації від 14 березня 2014 року № 58р «Про затвердження переліку адміністративних послуг, які надаються через Центр надання адміністративних послуг Заставнівської районної державної адміністрації» було затверджено перелік у кількості 49 адміністративних послуг та 16 документів дозвільного характеру, зокрема:

- 1 послуга відділу з питань державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців Заставнівської РДА та Головного територіального управління юстиції в Чернівецькій області;
- 9 послуг районного сектору державної міграційної служби України;
- 16 послуг відділу Держгеокадастру в

Заставнівському районі;

- 5 послуг управління Держпродспоживслужби у Заставнівському районі;

- 1 послуга районного відділу УДСНС України в Чернівецькій області;

- 10 послуг Управління екології та природних ресурсів Чернівецької ОДА;

- 3 послуги сектору регіонального розвитку, містобудування та архітектури Заставнівської райдержадміністрації.

За 2016 рік адміністраторами ЦНАПу зареєстровано 7379 заяв від суб'єктів звернень щодо отримання адміністративних послуг. Для порівняння, за 2015 рік було зареєстровано 3886 заяв.

У зв'язку із набуттям чинності п. 36 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» за короткий час всі адміністратори центру надання адміністративних послуг отримали ключі та доступи до Державного реєстру прав на нерухоме майно, ознайомилися з нормативно-правовою базою і вже з першого січня минулого року надають адміністративні послуги з реєстрації права власності на нерухоме майно, які до цього надавались Міністерством юстиції та його територіальними органами.

За суб'єктами надання адміністративних послуг у 2016 році було прийнято наступну кількість заяв:

- Відділ Держгеокадастру у Заставнівському районі – 3616 заяв.

- Відділ з питань державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців Заставнівської РДА – 3634 заяв.

- Сектор регіонального розвитку, містобудування та архітектури Заставнівської райдержадміністрації – 74 заяви.

- Управління екології та природних ресурсів Чернівецької ОДА – 46 заяв.

- Районний відділ УДСНС України в Чернівецькій області – 5 заяв. Управління Держпродспоживслужби у Заставнівському районі – 1 заява.

- Головне територіальне управління юстиції в Чернівецькій області – 3 заяви.

Всього прийнято 7379 заяв.

Протягом 2016 року адміністраторами Центру надання адміністративних послуг проводилася робота щодо покращення якості та умов надання адміністративних послуг, в тому числі документів дозвільного характеру.

Президент України підписав Закон щодо статусу старости села, селища

9 березня 2017 року до Верховної Ради України повернуто з підписом Президента України Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища» (№4742).

Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Закон передбачає, зокрема:

1) визначення просторових меж діяльності старости шляхом запровадження «старостинського округу», межі якого визначаються сільською, селищною, міською радою з метою забезпечення представництва інтересів жителів населеного пункту (населених пунктів) старостою;

2) обмеження сумісності діяльності старо-

сти з іншою роботою (діяльністю);

3) встановлення підстав та порядку дострокового припинення повноважень старости, у тому числі його відкликання;

4) закріплення повноважень старости;

5) визначення періодичності та порядку звітування старости про свою роботу;

6) поширення на старост гарантій діяльності депутатів місцевих рад, передбачених Законом України «Про статус депутатів місцевих рад».

Нагадаємо, Асоціація міст України брала участь у розробці цього законопроекту.

Джерело: <http://www.auc.org.ua/novyna/prezydent-ukrayiny-pidpysav-zakon-shchodo-statusu-starosty-sela-selyshcha>

ОЛЬГА ЧЕПЕЛЬ,

експерт з правових питань Офісу реформ у Чернівецькому відділенні Асоціації міст України (Проект «Пульс»)

ВЕРХОВНА РАДА ПРИЙНЯЛА ВАЖЛИВІ ЗАКОНОПРОЕКТИ З ПИТАНЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

9 лютого 2017 року наші законодавці прийняли довгоочікувані законодавчі акти у сфері децентралізації. Найбільш важливими з них можна назвати законопроект №4772 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад)», який стосується права громад приєднуватися до вже існуючих об'єднаних громад, та законодавчий акт № 4742 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища)», який стосується правового статусу старост. Також прийнято законопроект № 2489, яким оновлюється Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування», та законодавчий акт № 4110 «Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів».

Що варто зазначити з приводу законодавчого акта 4772: він, в основному, дає можливість до вже створених об'єднаних територіальних громад приєднувати суміжні сільські, селищні територіальні громади, які відповідно до перспективного плану формування територій громад області належить до цієї об'єднаної територіальної громади. Також у разі прийняття сільською, селищною радою рішення про приєднання до об'єднаної територіальної громади голова

сільської, селищної об'єднаної територіальної громади звертається обласної державної адміністрації з пропозицією звернутися до Центральної виборчої комісії для прийняття нею рішення про призначення додаткових виборів депутатів сільських, селищних рад від територіальної громади, що приєдналася, в установленому законом порядку. Тобто комплектується рада з новим складом, куди добираються лише депутати сільських, селищних рад, які приєднуються. При цьому голова об'єднаної громади залишається незмінним і продовжує здійснювати свої повноваження, поки не закінчиться його термін перебування на посаді або не буде достроково припинено його повноважень.

Крім того, додаткові вибори депутатів сільських, селищних рад проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, на які поділяється територія територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Щодо законодавчого акта №4742, який регламентує правовий статус старост, варто зазначити наступні моменти. По-перше, вводиться принцип повсюдності, який відтворюється за допомогою такого поняття

як старостинський округ.

Старостинський округ – це територія юрисдикції рад, визначена сільською, селищною, міською радою з метою забезпечення представництва інтересів жителів такого населеного пункту (населених пунктів) старостою. Для чого це здійснено? Для того, щоб у випадку, коли староста в одному населеному пункті з певних причин склав свої повноваження, то до обрання іншого старости ці функції можуть покладатися на старосту із сусіднього села. Якщо раніше староста міг діяти виключно на своїй території, то принцип повсюдності дає змогу цій посадовій особі місцевого самоврядування здійснювати повноваження на території будь-якого населеного пункту, окрім адміністративного центру ОТГ.

Цей законодавчий акт визначив також термін повноважень старост – 5 років, він не може мати іншого представницького мандата, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю. Також передбачається право виступу старости на сесії ради об'єднаної громади та засіданнях її постійних комісій, тобто він має можливість брати участь у вирішенні питань, які стосуються його населеного пункту, а також бере участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостинського округу. Крім того, один раз на рік староста має звітувати про свою діяльність перед громадою, чого не було передбачено раніше.

Виписано також механізм відкликання старости, зокрема визначено, що починає працювати така форма як народна ініціатива. Тобто на підтримку пропозиції про відкликання старости має бути зібрано кількість підписів, що перевищує кількість голосів, поданих за нього на місцевих виборах, за результатами

яких він був обраний старостою.

У законодавчому акті №2489 «Про службу в органах місцевого самоврядування» детально виписано вимоги та порядок служби в органах місцевого самоврядування. Нарешті визначено поняття служба в органах місцевого самоврядування, під яким розуміється публічна, професійна діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальними громадами права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом, також визначено, хто є виборною посадовою особою місцевого самоврядування: це є громадянин України, який протягом визначеного законом строку займає посаду в органі місцевого самоврядування. Визначено характер оплати праці по трьох категоріях для того, щоб підняти престижність цієї служби. Для забезпечення прозорості виписано формування конкурсної комісії і процедуру відбору службовців на посади в органах місцевого самоврядування. Це важливо для того, щоб в органах місцевого самоврядування працювали кваліфіковані працівники. За низьку заробітну плату робота не буде здійснюватися ефективно, тому варто, щоб якісна робота службовців місцевого самоврядування була належним чином оплачена.

І останній законодавчий акт, який вдалося прийняти парламентарям – це № 4110 «Про внесення змін до деяких законів України щодо набуття повноважень сільських, селищних, міських голів». В ньому зазначається, що голова відповідної ради приступає до виконання своїх повноважень після реєстрації в територіальні виборчій комісії.

Сподіваємося, що депутати не скинуть темп прийняття законодавчих актів і такі важливі для нас законодавчі акти № 5520, який стосується об'єднання громад суміжних районів і зміни меж, та законодавчий акт №4355, який регламентує передачу у власність органам місцевого самоврядування землі за межами населеного пункту, також невдовзі будуть прийняті.

**ТЕТЯНА ТАТАРЧУК,
директор Чернівецького
відокремленого підрозділу
Центру розвитку
місцевого самоврядування**

ОБ'ЄДНАНІ ГРОМАДИ БУКОВИНИ: ПОТЕНЦІАЛ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Вже третій рік ми живемо в нових реаліях реформування системи управління на місцях; в Україні відбувається реформа децентралізації влади, формуються нові адміністративно-територіальні одиниці – об'єднані територіальні громади. Як живеться цим новим формам місцевого народовладдя, як відбувається їхній розвиток?

У 2014 році було ухвалено Концепцію реформи місцевого самоврядування, а в 2015 році в Україні було утворено перші 159 об'єднаних територіальних громад. В результаті перших виборів в них було обрано органи управління, та з січня 2016 року вони вийшли на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України.

Не оминув цей процес і Чернівецьку область: у 2016 році на Буковині 10 об'єднаних громад почали працювати в нових для себе умовах: це Глибоцька, Сокирянська, Вашковецька, Великокучурівська, Клішківецька, Рукшинська, Недобоївська, Усть-Путильська, Мамалигівська, Волоківська об'єднані територіальні громади.

На першому етапі бюджетної децентралізації, в умовах законодавчої невизначеності щодо розподілу повноважень між районними державними адміністраціями та ОТГ, певного вакууму в законодавчій сфері, яка регулює їхню діяльність, їм довелося долати кілька суттєвих викликів.

Перша і, мабуть, найбільша проблема, з якою стикнулись громади – це відсутність кваліфікованих кадрів, які б забезпечували виконання нових функцій та повноважень громад. Адже, фактично отримавши повноваження міст обласного значення, громади мають управляти

зкладами освіти, охорони здоров'я первинного рівня, культури, питаннями благоустрою, соціального захисту, надання адміністративних послуг. Крім того, власними повноваженнями громад залишаються:

- планування розвитку громади та формування бюджету;
- економічний розвиток, залучення інвестицій, розвиток підприємництва;
- управління земельними ресурсами, надання дозволів на будівництво, прийняття будівель в експлуатацію;
- розвиток місцевої інфраструктури: утримання та будівництво доріг; водо-, тепло-, газо- постачання;
- надання житлово-комунальних послуг (теплопостачання і водовідведення, управління відходами, утримання об'єктів комунальної власності);
- утримання вулиць і доріг;
- організація пасажирських перевезень на території громади;
- контроль виконання рішень ради та громадська безпека силами муніципальної варти;
- пожежна охорона.

Очевидно, що для виконання цього спектру повноважень неможливо швидко сформувати потужну команду висококваліфікованих кадрів; особливо це стосується сільських громад, які переважають в Чернівецькій області. Перевагою, яку надає реформа, є надане громаді право самостійно визначатися зі штатним розписом в раді відповідно до потреб.

Можна стверджувати, що цей ключовий виклик наші громади подолали, утворивши

виконавчі органи в радах диференційовано.

Так, у Недобоївській громаді фактична кількість працівників складає 22 штатні одиниці, зокрема:

1. Сільський голова – 1 од.
2. Секретар сільської ради – 1 од.
3. Заступник сільського голови – 2.
4. Керуючий справами – 1 од.
5. Старости – 3 од.
6. Фінансовий відділ – 3 од.
7. Відділ бухгалтерського обліку та фінансової звітності – 6 од.
8. Відділ правового забезпечення та організаційно-кадрової роботи – 5 од.
9. Центр надання адмін. Послуг – 5 од.
10. Сектор земельних відносин, благоустрою та комунальної власності – 2 од.
11. Відділ освіти, молоді та спорту – 4 од.
12. Інспектор з обліку та бронювання військовозобов'язаних – 1.

В Рукшинській громаді структура виконкому ради виглядає наступним чином:

- Сільський голова – 1 од.
- Заступник сільського голови – 1 од.
 - Секретар сільської ради – 1 од.
 - Керуючий справами виконавчого комітету – 1 од.
 - Старости – 4 од.
 - Відділ організаційної, кадрової роботи та зв'язків з громадськістю – 1 од.
 - Відділ документообігу та комп'ютерно-технічного забезпечення – 6 од.
 - Юридичний відділ – 1 од.
 - Відділ бухгалтерського обліку та звітності – 2 од.
 - Фінансовий відділ – 3 од.
 - Реєстраційний відділ – 2 од.
- Відділ питань архітектури, містобудування, земельних ресурсів та інвестицій – 1 од.
- Відділ соціально-економічного розвитку, інвестицій, міжнародного співробітництва – 2 од.
- Всього – 26 штатних одиниць.

У Сокирянській міській об'єднаній громаді загальна кількість працівників – 57. Фактична

кількість – 46, вакантних посад – 11.

У найменшій Усть-Путильській громаді штат складає 9 чоловік, утворено:

- сектор з питань архітектури, містобудування, земельних ресурсів та інвестицій;
- відділ бухгалтерського обліку і звітності;
- сектор житлово-комунального господарства, праці, соціального захисту населення, транспорту та благоустрою;
- фінансовий відділ.

Другим викликом став розподіл майна між установами і закладами районного рівня та тими, які перешли в ОТГ. Також певні помилки були допущені при реорганізації виконавчих органів рад населених пунктів, що увійшли до об'єднаної громади. Ці помилки також стали наслідком законодавчої неврегульованості технічних питань. Втім, вони були вчасно подолані і це стало цінним досвідом для наступників у об'єднанні.

Така специфіка цієї реформи: принцип добровільності передбачає активізацію і роботу громади «знизу», і ця робота відбувається так швидко, що законодавець часто не встигає за громадами, які ставлять щоразу нові виклики.

Ще одним викликом стало управління фінансовими ресурсами, які надали держава та міжнародні донорські організації об'єднаним громадам. У 2016 році за рахунок державної субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних громад в Чернівецькій області було виділено 45,5 мільйонів гривень. Оскільки субвенція розраховується за формульним принципом відповідно до площі території та кількості сільського населення, найбільшу суму в 2016 р. отримала Мамалигівська ОТГ – 8,7 млн. грн., найменшу – Глибоцька ОТГ – 1744 тис. грн.

Ці кошти були освоєні в проектах модернізації інфраструктури в ОТГ. Це зокрема, такі проекти, як:

- ремонт доріг, мостів;
- ремонт дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів із заміною вікон та дверей на енергоефективні;

- ремонт фельдшерсько-акушерських пунктів, амбулаторій загальної практики сімейної медицини;

- будівництво ДНЗ;

- закупівля комунальної спецтехніки (грейдери, бульдозери, асенізаторні машини тощо).

Державна підтримка громад через інфраструктурну субвенцію стала потужним поштовхом для мобілізації інших ресурсів на користь розвитку громад. Це і власні надходження ОТГ, і кошти міжнародної технічної допомоги від донорських організацій. Найбільш інноваційними в цьому плані виявились Глибоцька та Сокирянська ОТГ, хоча і інші мають позитивні приклади реалізації соціально важливих проектів.

Так, в Глибоцькій ОТГ за 1 рік управління в новому форматі відкрито Центр первинної медико-санітарної допомоги, громада однією з перших в Україні отримала на нього ліцензію в Міністерстві охорони здоров'я. Було закуплено медичний автомобіль для надання допомоги сімейним лікарем в населених пунктах громади. Якісні адмінпослуги надає новостворений ЦНАП. Між селами громади курсує соціальний автобус, який безкоштовно до-

возить літніх людей, учнів та вчителів до Глибоцького ліцею. Запровадження цієї послуги дозволило уникнути можливої соціальної напруги при створенні опорної школи на базі ліцею – дійсно закладу нового типу, з сучасним обладнанням, учнями-переможцями численних олімпіад та конкурсів, власною Школою енергоефективності та небайдужим директором, який разом з колективом впровадив вже понад 25 освітніх проектів.

Голова громади, старости, депутати постійно в пошуку нових форм управління інфраструктурою. Із останніх новацій – цікава послуга в районній бібліотеці: забезпечення цікавого кількогадинного дозвілля для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку за читанням книжок разом з бібліотекарями, поки батьки зайняті справами в центрі селища. Громада самостійно готує та реалізує проекти розвитку, нещодавно виграла конкурсний відбір проекту Австрійської агенції міжнародного розвитку та програми ПРООН «Сталий розвиток сільських територій Чернівецької та Одеської областей» на створення молочного кооперативу.

В Сокирянській громаді велику увагу приділяють питанням благоустрою, чистоті довкілля та покращенню освітньо-культурних послуг. Так, у 2016 р., вже після об'єднання, в Сокирянах здано в експлуатацію очисні споруди, придбано сміттевоз та баки для роздільного збору сміття, прес для ПЕТ-пляшок, які далі відправляються на переробку.

До послуг мешканців громади – оновлений сквер та дитячий майданчик, відремонтований дитячий садочок. А музей гончарства при Коболчинській школі – унікальний та знаний не лише в Україні, а і далеко поза її межами; тут зібрано предмети старожитності, зразки гончарного ремесла, виготовлені за різними методиками, якими в цьому селі здавна володіли всі родини. Незмінний директор музею з промовистим прізвищем Іван Гончар є Заслуженим майстром народної творчості України та художнім керівником першого в Україні хору Сокирянської об'єднаної громади – учасника та переможця багатьох конкурсів та фестивалів.

Такі здобутки є в кожній громаді, кожна себе чітко ідентифікує, шукає точки економічного та культурного зростання, пропагує свою унікальність, мобілізує власні ресурси і сміливо мріє про майбутні проекти. Видається, що об'єднаним громадам пощастило на небайдужих людей, які дбають про розквіт і подальший розвиток. Чи випадково це? Мабуть, ні. Нові адміністративно-територіальні утворення гуртують навколо себе кращих, небайдужих, з креативним мисленням, досить швидко вирощують молоді кадри, підтримують їхнє інтелектуальне зростання. І ця діяльність повертається не лише у вигляді сучасних проектів соціально-економічного розвит-

ку, а і об'єднанням інтересів людей, створенням громадянського суспільства. Нова модель управління вже показує свою ефективність – в громадах стає престижно працювати, там існує конкуренція за кадри та історії успіху. А де здорова конкуренція – там розвиток.

Результати роботи десяти ОТГ області стають прикладом для наслідування шести наступним громадам, утвореним у 2016 році – Сторожинецькій, Вижницькій, Вашківецькій, Красноільській, Чудейській, Терещеченській. На своєму шляху вони вже можуть спиратись на досвід «піонерів». Стають вони і стимулом для об'єднання і утворення нових громад практично в усіх районах області, і ці процеси значно активізувались в Кіцманському, Хотинському, Заставнівському, Новоселицькому районах. У процесі реформи місцевого самоврядування керівники нових громад проходять своєрідну школу виживання, і, з одного боку, в співпраці, з іншого – в конкурентній боротьбі стають лідерами нової формації та потужними гравцями на політичній мапі України.

ІРИНА СОБИЛЬ,

*головний спеціаліст відділу
регіонального розвитку та
містобудівного кадастру управління
регіонального розвитку,
містобудування та архітектури
Чернівецької обласної державної
адміністрації*

ОСНОВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ СТАРОСТ ТА ЇХ РОЛЬ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Із початком добровільного об'єднання територіальних громад у системі місцевого самоврядування України вперше запроваджено інститут старост. Його основна функція поглядає у представництві та захисті інтересів сіл і селищ, що ввійшли до складу нових об'єднаних громад. В Україні перші вибори старост стартували 17 січня 2016 року, а на теренах Буковини 10 квітня 2016 року, де було проведено перші вибори старост у п'яти із десяти створених на той час об'єднаних територіальних громадах. Тож на сьогодні уже можна зробити певні проміжні висновки щодо функціонування цього інституту.

З метою усунення частини законодавчих прогалин у регулюванні інституту старост 13 березня 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища)» № 4742. В новому законі прописано питання територіальної основи (просторових меж) діяльності старост, перелік їх обов'язкових повноважень, механізми відповідальності та підзвітності старост, підстави і порядок дострокового припинення повноважень, гарантії їх діяльності та інше.

Ефективність виконання старостами

вищевказаної функції представництва в окремо взятих об'єднаних територіальних громадах Чернівецької області значною мірою залежить від того, скільки старост і від яких населених пунктів обираються. Так, в Рукшинській ОТГ на перших виборах було обрано чотирьох старост в тих територіальних громадах, які мали до об'єднання власні органи місцевого самоврядування, за принципом «одна сільська/селищна рада – один староста». Така модель запроваджена в більшості об'єднаних територіальних громад області. Тобто за цією моделлю старости здійснюють свої повноваження у межах юрисдикції колишніх сільських рад, оскільки вони існували до об'єднання.

Усть-Путильська ОТГ нараховує шість населених пунктів, два з яких мали раніше свої органи місцевого самоврядування (смт Усть-Путила та с. Мариничі) і чотири перебували у їх складі. Населення кожної із цих громад, де була сільська рада, разом із населеними пунктами, що входили до неї, не перевищує 1200 осіб, тож одного старости на одну таку громаду (староста с. Мариничі) виявляється достатньо для належного представництва інтересів жителів цих сіл та виконання

адміністративних функцій. Прикладом іншої моделі є Глибоцька ОТГ, де всі населені пункти (щоправда, їх лише два – с. Червона Діброва та с. Михайлівка) мають своїх старост. У цьому випадку це – важливо, враховуючи, що така ОТГ є типовою асиметричною громадою, в якій частка населення адміністративного центру сягає 87%.

Проте закон покладає повноваження щодо визначення кількості старост в населених пунктах, у яких вони мають обиратися, на самі місцеві ради об'єднаних територіальних громад, які в цьому питанні мають повну свободу дій і, виходячи з їхніх економічних можливостей, повинні запровадити стільки посад старост, скільки вважають за потрібне (ч.1 ст.14-1 ЗУ «Про місцеве самоврядування»). Також один спільний староста може бути обраний від декількох сіл/селищ. Єдина вимога нового закону – на території адміністративного центру ОТГ староста не обирається.

Аналізуючи закон, варто також звернути увагу на суттєве розширення повноважень старост. Окрім п'яти повноважень, визначених у чинній редакції Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», необхідно додати й такі:

1) старостам надається можливість брати участь у пленарних засіданнях місцевої ради та її постійних комісій із правом дорадчого голосу та гарантованого виступу під час обговорення питань, які зачіпають інтереси жителів сіл, селищ, що перебувають на території відповідного старостинського округу. Впровадження цього права слід оцінити позитивно, адже воно здатне посилити спроможність старост впливати на порядок денний місцевої ради та представляти інтереси населених пунктів, від яких вони обрані;

2) староста має сприяти діяльності голови громади та депутатів місцевої ради на території свого старостинського округу, а також брати участь в організації виконання рішень місцевої ради та розпоряджень голови громади у старостинському окрузі та у контролі за їх виконанням. Тож, враховую-

чи, що староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування, є доречним наділення його цими повноваженнями;

3) у законі закріплено повноваження старости брати участь у підготовці проектів рішень місцевої ради, які стосуються майна територіальної громади, розташованого на території відповідних старостинських округів. У деяких об'єднаних громадах таке повноваження вже сьогодні прописане у положеннях про старост. Зазначення його в законодавстві дозволяє поширити відповідну практику на всі об'єднані громади України і тим самим встановлює дієвий механізм стримувань і противаг, який дає можливість старостам впливати на прийняття рішень радою ОТГ щодо майна, яке знаходиться на території сіл та селищ, які вони представляють;

4) законодавець наділяє старосту можливістю брати участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища та вносити пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного старостинського округу виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб.

5) староста має сприяти жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування. Однак, яким чином це сприяння має відбуватися, наразі закон не встановлює і залишає це на розсуд місцевої ради об'єднаної територіальної громади. Наприклад, до основних повноважень старости села Червона Діброва Глибоцької ОТГ входить підписання та видача місцевим жителям наступних документів: характеристик, довідок про склад сім'ї або зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб, довідок про наявність у фізичної особи земельних ділянок та інших довідок відповідно до законодавства.

6) на старост покладається широке коло завдань щодо здійснення в межах відповідних

старостинських округів моніторингу стану довкілля, об'єктів соціальної та комунальної інфраструктури, правопорядку, а також стану дотримання прав і законних інтересів жителів сіл, селищ у сфері соціального захисту, культури, освіти, спорту, туризму, житлово-комунального господарства, реалізації їх права на працю, медичну допомогу. За підсумками моніторингу старости зобов'язані інформувати місцеву раду, її виконавчі органи та відповідні органи державної влади щодо виявлених недоліків. Тож належне виконання зазначених завдань сприятиме покращенню якості надання адміністративних послуг та швидшому вирішенню проблем, що виникають в громаді;

7) в законі прописано право старост одержувати від виконавчих органів місцевої ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб необхідні для виконання покладених на них завдань інформацію, документи і матеріали.

8) наділення старост функціями сприяти утворенню та діяльності в населених пунктах відповідного старостинського округу органів самоорганізації населення, а також брати участь в організації та проведенні загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої демократії. У цьому сенсі старости покликані стати своєрідним посередником між органами влади ОТГ та жителями сіл, селищ в реалізації ними права на місцеве самоврядування через різні форми громадської участі.

Однак, крім загальних повноважень місцеві ради об'єднаних територіальних громад наділяють старост делегованими додатковими повноваженнями. Наприклад, сільська рада Волоківської ОТГ наділила старосту села Валя Кузьміна вчиняти нотаріальні дії, передбачені частиною першою статті 37 Закону України «Про нотаріат»: вжиття заходів щодо охорони спадкового майна; посвідчення заповітів (крім секретних); видача дублікатів посвідчених ними документів; засвідчення правильності копій (фотокопій) документів

і виписок з них; засвідчення справжності підпису на документах. На старосту села Червона Діброва Глибоцької ОТГ місцевою радою покладено обов'язки здійснення реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання осіб з внесенням інформації до реєстру територіальної громади та документів, до яких вносяться такі відомості; складання акту порушення правил благоустрою; акту обстеження матеріально-побутових умов проживання сім'ї.

Як бачимо, на старост покладено значно широкі повноваження. Однак, для їх виконання потрібна якісна місцева правова база, яка би конкретизувала законодавчі норми і адаптувала їх до місцевих умов, надаючи тим самим старостам реальну можливість впливати для представництва і захисту інтересів своїх сіл та селищ. Насамперед, мова йде про Положення про старосту, Статут територіальної громади, а також регламенти місцевих рад та їх виконкомів. Під час аналізу Положення про старост ОТГ Чернівецької області, виявлено, що деякі з них були зроблені на основі Примірного Положення про старосту, розробленого Асоціацією міст України. У них детально прописано права й обов'язки старости, порядок звітності, механізми стримувань і противаг, що дозволяють їм захищати інтереси мешканців сіл і селищ, які вони представляють, та інші питання, пов'язані з його діяльністю. Тому сьогодні основна відповідальність за організацію якісної роботи старости покладена на місцеві ради об'єднаних територіальних громад.

Підводячи підсумки, варто зазначити, інститут старости є новим у системі місцевого самоврядування, а тому застосування нових законодавчих норм потребує адаптації до реалій сьогодення. Також для того, щоб дії старости громади були професійними та не викликали сумніву, він повинен вміти володіти не тільки певними навичками, знаннями та стратегічним баченням розвитку своєї території, а й вчиняти їх лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України.

СТАНІСЛАВ СУХАР,

*Бернівський сільський голова,
Кельменецький район*

ЯКЩО ЛЮДИ НАЛАШТОВАНІ ПРАЦЮВАТИ – РОЗВИТОК БУДЕ

«БВ»: Розкажіть, будь ласка, про себе

Я народився 1991 року в селі Бернове Кельменецького району Чернівецької області. Мешкаю там і зараз. Після закінчення школи вступив на факультет фінансів і кредиту в Чернівецький індустріальний коледж, отримав диплом молодшого спеціаліста. Після цього вступив на заочну форму навчання у Київський торгово-економічний інститут, також на спеціальність «Фінанси і кредит». У 2012 році закінчив магістратуру. Потім служив в армії, рік пробув у Криму, в Судаку, служив у спецпідрозділі «Тигр». Повернувся додому, їздив на заробітки, оскільки не було оплачуваної роботи. 4-5 років працював на себе, займався ремонтами.

«БВ»: Чому вирішили стати сільським головою?

Мені подобається бути в русі, спілкуватися з людьми, щось організувати, подобається відповідальність. До того ж, хотілося щось змінити в населеному пункті, зайнятися його розвитком.

Для мене це були другі вибори, на перших я не пройшов. Мабуть, тоді просто не серйозно до цього поставився, розраховуючи, що люди і так мене знають. Не проводив ніякої передвиборчої кампанії, просто написав заяву – і все. Тому вибори програв. Але оскільки новий голова пропрацював лише

дев'ять місяців і написав заяву на звільнення, у нас знову проводились вибори. Я не був впевнений, що пройду, однак заяву написав. Рідні мене відраджували, особливо бабуся, яка працювала бухгалтером у сільській раді і знає, наскільки це важка робота. У нас справді ситуація складна у всіх сферах, та й робота з людьми теж одна з найважчих, але хотілося спробувати свої сили.

«БВ»: Скільки мешканців налічує сільська рада, яка її інфраструктура?

У населеному пункті мешкає 952 людини, є 300 дворів. Було більше, але багато людей повийжджало у пошуках роботи, тому чимало дворів порожні. Є школа I-III ступенів, дитячий садок, будинок культури, пошта, три магазини. В школі навчається 87 дітей. Дитсадок великий, але його відвідує всього 30 дітей.

Наша головна особливість – це природа. Ми живемо біля Дністра, тут дуже мальовничі місця, острів, заповідна зона. До нас приїжджають люди з різних куточків. Можна подивитися, відпочити, поплавати. Хочемо потроху розвивати туристичний напрямок, щось будувати біля Дністра. Потрібно зацікавлювати місцеву молодь, тому що вона зараз не дуже хоче залишатися в селі. Тим більше, що живемо ми не біля районного центру. Зараз намагаємося розвивати

спорт, залучати як молодь, так і старше покоління. Плануємо робити спортивні майданчики. Я сам займаюся футболом, тому «піднімаю» цей напрямок. Вже видно, що інтерес до цього є, особливо у дітей.

«БВ»: З якими проблемами найчастіше доводиться зустрічатися?

У першу чергу багато земельних питань. На сьогодні одне з найголовніших – це видача землі учасникам АТО. Земель запасу у нас немає, вони були розпайовані ще у 2000-х роках. Виділяємо кращі ділянки там, де пасовища. Є багато проблем і з дорогами. Але це, мабуть, скрізь так.

«БВ»: Які напрямки подальшої роботи Ви окреслили як першочергові?

Насамперед плануємо відремонтувати дорогу, тому що до районного центру нам їхати 20 кілометрів: 12 з них ми їдемо трасою, 8 – дорогою, де асфальт був, але зараз його уже практично немає. Капітальний ремонт, на жаль, не зробимо, тому поки будемо проводити ямковий. Друге питання – це освітлення. Частина вулиць у нас освітлена, плануємо зробити ще частину. Третє питання – садочок, де необхідно замінити вікна і двері на металопластикові. Це основні такі проблеми. Загалом потрібен час на розвиток. Ну і, відповідно, кошти.

«БВ»: Як Ви оцінюєте реформи, які проводяться сьогодні у сфері місцевого самоврядування? Які настрої громади?

Мешканці хочуть, щоб у громаду

об'єдналися чотири-п'ять населених пунктів. З варіантом «район-громада», як це планується зробити за Перспективним планом, населення не погоджується. Далеко до центру, погані дороги, люди не хочуть їздити. Хоча щоб створити громаду, має бути відповідна інфраструктура, а вона у нас є тільки в Кельменцях, тобто населених пунктів, які могли б стати потенційними центрами громад, у нас немає. Якби було достатньо коштів, все можна було б зробити, але поки це нереально. Загальних зборів у нас ще не було, обговорювали більше малими групами. Хочемо залучити експертів, щоб вони доступно пояснили людям, для чого проводиться об'єднання і який це дасть ефект.

Зараз у нас більшість сільських рад отримують кошти із землі за рахунок податків, оренди. Є невеликі підприємства, які платять податки. Поки вони є, ми ще можемо нормально існувати. Загалом є багато перспектив для розвитку, тому думаємо над тим, у що можна було б вкласти кошти. Хотілося б кращого життя, але його нам ніхто не зробить крім нас самих. Потрібно починати з себе. Не говорити, а просто брати і робити. Є варіанти, які не потребують якихось великих затрат, а залежать тільки від громадської активності. Якщо люди готові розвиватися, налаштовані щось робити, то у нас будуть і хороші дороги, і розвинений туризм і все решта. Сподіваємося, що так і буде.

Розмову вела Лілія Халавка

ЗЕМЕЛЬНІ ПИТАННЯ – ОДНА З НАЙБІЛЬШ СКЛАДНИХ ДІЛЯНОК В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Одна з найбільш складних ділянок у роботі сільських, селищних рад та об'єднаних територіальних громад – земельні питання. Двічі на рік Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації поводить навчання для землевпорядників. Слухачі розповіли «Буковинському віснику» про свою поточну роботу, основні проблеми, з якими доводиться зустрічатися, а також про подальші перспективи для розвитку, зокрема в контексті проведення реформ.

**Бойко Марія Василівна, Черешенська с.р.,
Вижницький р-н.**

У травні буде вже 10 років з того часу, як працюю землевпорядником у Черешенській сільській раді Вижницького району. Зараз це міська об'єднана територіальна громада. Зустрічаємося з різними питаннями: це і продаж земельних ділянок, і договори оренди. Багато труднощів, зокрема, виникає із договорами оренди на ставки. Коли відбувалося розпаювання, то гідропоруди – ставки – перейшли до сільської ради. Люди викупили майнові паї і вважають, що вони належать їм, оскільки мають акт прийому-передачі, рішення загальних зборів про купівлю та квитанції за сплату, хоча ці паї потрібно зареєструвати. Частина людей уже зробили господарські паспорти на ті ділянки, що були зареєстровані. Будемо в громаді якось ці питання вирішувати. Пояснюю людям, які мають ці документи, щоб зверталися в суд, і якщо він визнає право власності, тоді вони уже будуть власниками тих земельних ділянок.

Зараз також трохи важко працювати без форми №6, куди вносилися інформація про наявність земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності, хоча для

себе я продовжую її вести. Наступне питання – викуп господарських дворів. Люди беруть ділянку в оренду, здійснюють там підприємницьку діяльність, а без належно оформлених документів, без реєстрації їх важко змусити платити податок. Зараз в об'єднаній територіальній громаді буде працювати інспектор, тому, можливо, ситуація зміниться на краще.

Водночас, якихось великих проблем ми не маємо. Багато допомагає податкова. Завдяки електронним формам, які нам надсилають, бачимо, скільки підприємців і коли сплачують кошти, тому можемо контролювати бюджет. Зміна меж у нас пройшла у 2005 році, тому з цим теж простіше. Будемо поновлювати базу

даних, робити її в електронному вигляді, переглядатимемо грошову оцінку.

Робитимемо все, щоб покращити якість послуг.

Єпуре Василь Костянтинович, Терблечанська с.р., Глибоцький р-н.

Працюю у сільській раді землевпорядником 16-й рік, тому за час роботи довелося зустрічатися з різними питаннями. Окрім того, вже четверте скликання є депутатом сільської ради. В роботі найбільше питань виникає через землі, які знаходяться поза межами населеного пункту, проте це, на жаль, не в нашій компетенції, тому ми не можемо їх вирішити. З нового року у нас створено ОТГ. Подивимось, як працюватимемо далі, адже додається більше повноважень, зростає і обсяг роботи, адже це два додаткових села. Окрім того, на нас покладено відповідальність за всі земельні питання. На мою думку, це неправильно, ми не можемо за все відповідати, адже багато земельних питань вирішується на сесії.

До речі, зазначу, що сесії у нас відбуваються добре. Депутати дуже хороші, в основному це молоді люди тридцяти-сорока років, всі активні, всі знають, про що йде мова, включаються до обговорення, вирішують питання. Вони відвідують сесії, їм цікаво працювати, тобто зразу видно, це не випадкові люди, а такі, які хочуть щось робити.

Сьогодні серед найбільш актуальних питань, на мою думку, – ремонт доріг. На дорogi виділяється дуже мало коштів, вони в

поганому стані. Їх можна робити поступово, спочатку в одному населеному пункті, потім іншому, але зробити якісно, за всіма параметрами, а не так, щоб через рік знову вертатися до цього питання.

Мотреску Георгій Тодорович, Чудейська с.р., Сторожинецький р-н

В сільській раді працюю землевпорядником з 2004 року. Займаюсь усім, що пов'язано із земельними питаннями. Роботи багато: приватизація, звіти. Із землею завжди були проблеми, лишаються вони і зараз. Одна з основних – це нестача землі. У нас 6 тисяч населення, а землі дуже мало – 3 тис. 380 га, з яких 1 тис. 500 га – ліс, 437 га – земельні паї. Не вистачає землі молодим сім'ям для будівництва. За необхідності люди купують її один в одного через нотаріусів. У нас колись був полігон – це землі Міністерства оборони, які у 2000 році передали розпорядженням районної ради. Було розроблено генеральний план забудови на 175 земельних ділянок, але цю землю зараз хочуть забрати назад, мотивуючи це тим, що не було акту передачі від Міністерства оборони сільській раді. Документи зараз знаходяться у Вищому суді в Києві. Окрім того, багато пенсіонерів не мають можливості обробляти землю (у нас пай в межах від до 0,52 га. до 1,5 га), тому вона заростає. Ще одна проблема – землі досить бідні, адже ми знаходимося під горами, маємо лісисту місцевість. Відчувається брак техніки, вона застаріла, бракує елітних сортів насіння. Щодо реформ, то їх було дуже багато, а ефекту, на жаль, не відчулося.

Скидан Сільвія Іванівна, Селятинська с.р., Путильський р-н.

Спочатку, коли тільки почала працювати, трохи важко було налагодити роботу, тому це було основним питанням. Але коли увійшла у курс справ, і організувала процес так, щоб було зручно працювати, стало простіше.

У нас гірський район, тому тут трохи інша специфіка роботи, дещо складніша, як на рівнині. Сільськогосподарських земель у нас більше 2 тис га, паї займають нас 1 тис 114 га. Садівництво і городництво у нас не розповсюджене, люди більше займаються сінокосінням, тримають худобу.

Свою основну місію на роботі вбачаю у тому, щоб служити людям, нашій державі. Сьогодні дуже часто буває так, що людина приходить до владних органів з питаннями, а їй кажуть «це не в нашій компетенції» і не пояснюють, куди потрібне звертатися. Я приділяю велику увагу консультаціям, проводжу їх навіть у позаробочий час. Намагаюся сприяти, звичайно, у вирішенні різних земельних питань, зокрема щодо приватизації, паїв. Маємо трохи земельних спорів, проте намагаємося вирішувати ці питання на місці, щоб справа не доходила до суду. За чотири з половиною роки ще не було жодного суду.

Хотілося б, щоб наша влада урегулювала земельне законодавство, адже багато чого у законі не передбачено. Ми маємо працювати так, щоб люди мали довіру до влади. Президент, Верховна Рада – це окрема історія, а якщо влада на селі нормальна і відкрита до

людей, то це, я вважаю, – основне надбання України.

Штеф'юк Марія Павлівна, Сторожинецька міська об'єднана територіальна громада

Працюю землепорядником у Сторожинецькій об'єднаній територіальній громаді. Досвіду роботи – рік, тобто я поки молодий спеціаліст. Більшість питань, які виникають – це спори, зазвичай люди сваряться за межі. Часто виникають майнові питання. Після утворення об'єднаної територіальної громади завдання залишилися ті самі, однак збільшився обсяг роботи. Проте сама робота подобається. Те, що люди сваряться – це нічого, просто до кожної людини треба мати підхід, адже у кожного є індивідуальні особливості. Багато питань виникає в законодавчому плані. Ставили запитання нашим викладачам, але, як вони сказали, «законодавець цього не передбачив». Тому хотілося б, щоб законодавець, все-таки, передбачав важливі моменти. Взагалі є потреба, щоб законами із земельних питань займалися практики, які зустрічалися з проблемами і знають, як їх вирішити.

Для мене це перші курси підвищення кваліфікації. Група дуже хороша, ми всі подружилися, обмінялися телефонами. Будемо і надалі продовжувати спілкування, адже набагато легше вирішувати якісь питання, якщо є з ким порадитися, проконсультуватися.

РОМАН ЄРЕМА,

директор Вижницького територіального центру соціального обслуговування

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У ВИЖНИЦЬКОМУ РАЙОНІ

Передати фінансові повноваження і дати можливість вирішувати низку питань на місцях – основна мета процесу децентралізації. Реформування відбувається практично в усіх галузях, не є виключенням і сфера соціального захисту населення та надання соціальних послуг. Зокрема, сьогодні існує багато думок щодо подальшого розвитку соціальних служб на рівні об'єднаних громад, і доволі часто ці думки є дискусійними. Про практичний бік питання, складнощі, які виникають у процесі реформ, перспективи розвитку системи надання соціальних послуг та доцільність створення окремих структур в громадах розповідає директор Вижницького територіального центру соціального обслуговування Роман Єрема.

У Вижницькому районі створено дві об'єднані громади – Вижницьку та Вашківецьку. За кількістю населення, якому ми надаємо послуги, вони, фактично, охоплюють половину району: 19% – Вашківецька громада і 32% – Вижницька.

Оскільки змінилася модель фінансування із району вже не надійшли кошти, які мали бути призначені на покриття цих витрат, ми запропонували об'єднаним громадам надати для терцентру субвенцію у відповідному розмірі.

На сьогодні йде мова про створення кожною громадою власної структури із надання соціальних послуг. Добре це чи погано? Насправді проблема в тому, що дуже мало людей знають про систему надання соціальних послуг загалом і принципи діяльності територіального центру зокрема. Більшість мають досить поверхове уявлення про цю структуру, і найпоширеніший стереотип (як серед

населення, так і серед представників органів місцевого самоврядування, депутатів), що соціальні послуги – це жіночка, яка прийшла до діда чи бабці, принесла продукти, прибрала, помила підлогу. Тому, відповідно, здається, що нічого складного в цьому немає, і таке легко можна організувати в себе. Насправді це не так.

Територіальний центр соціального обслуговування – це спеціальна державна установа, яка надає пенсіонерам, інвалідам, одиноким непрацездатним громадянам та іншим соціально незахищеним громадянам послуги вдома, в умовах стаціонарного, тимчасового та денного перебування.

Наш територіальний центр, для прикладу, має чотири відділення: відділення соціальної допомоги вдома – його працівники приходять декілька разів на тиждень до одиноких

непрацездатних громадян, що потребують сторонньої допомоги, надання соціальних послуг у домашніх умовах; відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги – це фінансова допомога, забезпечення підопічних одягом, продуктами харчування тощо; відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання – будинок престарілих, де люди проживають та потребують постійного стороннього догляду та допомоги; «Соціальний офіс» – надає допомогу з питань соціального захисту різних верств населення району.

До речі, зазначу, що всі соціальні працівники, які є в кожній сільській раді, є працівниками центру, ми виплачуємо їм заробітну плату, здійснюємо методичний супровід. Є райони, де соціальні працівники перебувають в штаті управлінь соціального захисту чи сільських рад, однак я вважаю, що наша модель досить зручна. Люди на місці здають документи для різних видів допомог, їм не потрібно їздити у Вижницю, чекати в чергах. Соціальний працівник сам віддає підготовлені матеріали в управління соцзахисту. Відповідно, економляться час та гроші.

Якщо у Вижницькому районі буде створено декілька громад, вони, звичайно, матимуть повне право робити власні терцентри чи інші служби, але варто поррахувати, чи буде це економічно доцільним. По-перше, потрібно буде утримувати посади директора, бухгалтерів, начальників відділів, соціальних працівників та соціальних робітників, адже є конкретна структура, затверджена нормативними документами. Відділення можна створити тільки у тому випадку, якщо є 80 людей, які потребують допомоги. По-друге, є Державні стандарти надання соціальних послуг, затверджені постановою Кабміну, і їх потрібно дотримуватися. По-третє, це величезний масив документів. Для прикладу, на кожну людину заводиться особова справа, де є заява, карта визначення індивідуальних потреб, договір про надання соціальних по-

слуг, акт обстеження матеріально-побутових умов, рішення виконкому, медичний висновок, довідка про склад сім'ї тощо. І ця особова справа поновлюється один раз на рік. Для кожного підопічного складається індивідуальний план. За Державним стандартом люди, які мають третю групу рухомості, обслуговуються два рази на тиждень, четверту – три рази, до людей з п'ятою групою працівник має приходити кожного дня. Відповідно, соціальному працівнику потрібно розрахувати ті години. Соціальний робітник веде щоденник роботи – пронумерований, прошнурований та завірений печаткою і підписом директора. Таким чином чітко ведеться облік наданих послуг. У нас велика звітність, адже це все державні кошти і за них потрібно відповідати. І якщо в звітності зазначено, що за рік було надано шість тисяч послуг, то я маю підтвердження цього.

А оформлення субсидій і різних видів допомог? За 2016 рік через нас оформлялося 40 відсотків з усіх субсидій, нарахованих в районі. Тобто якщо соціальні працівники в сільських радах раніше з цим не зустрічалися, їм буде дуже складно і вони просто фізично не встигатимуть виконувати такий обсяг роботи.

Тому, можливо, для громад, які тільки об'єдналися і мають сьогодні вирішувати низку інших питань, пов'язаних з освітою, медициною тощо, краще і економічно вигідніше поки надати субвенцію структурі, яка вже діє, ніж ламати старий механізм і створювати щось нове.

Щоправда, існує думка, що декілька центрів надання соціальних послуг конкуруватимуть між собою, і це сприятиме покращенню рівня послуг, однак конкуренції не буде, і я поясню, чому. Міністерство соціальної політики орієнтує сьогодні терцентри на надання платних послуг, але рівень життя наших підопічних такий, що вони не мають можливості оплатити цих 15-20% з пенсії за послуги. Ми їх проводимо через комісії,

оскільки розуміємо, що людина не може заплатити навіть цих 150 гривень, оскільки вони їй потрібні на ліки.

Ті платні послуги, які ми надаємо, не можуть покрити витрат. Для прикладу візьмемо будинок престарілих. 75% від пенсії, а це близько 755 гривень, які перераховуються пенсійним фондом на наш спецрахунок, не покривають фактичну вартість утримання однієї людини в місяць. А в нашому територіальному центрі вона найнижча в області. За рахунок того, що допомагають меценати, спонсори, дуже суттєво допомагає жіночий монастир «Аннина гора», у нас фактична вартість утримання складає в середньому 4 тисячі грн. на місяць, тобто окрім тих 75% ще три тисячі дотує держава. Це витрати на заробітну платню, енергоносії, продукти харчування, медикаменти. По області середнє утримання складає 7-8 тисяч на одну людину, яка проживає в стаціонарі.

Сьогодні від громад, які дають субвенцію, ми чуємо, що багатьох людей треба зняти з обслуговування, тому що хтось його не потребує, а хтось має дітей, які можуть доглядати. Звичайно, що вони тепер починають рахувати свої кошти і розуміють, що справи потрібно переглядати. Але ми керуємося документами, які нам подають, і в кожній особовій справі є рішення виконавчого комітету про те, що ця людина потребує догляду. Є підстави – ми обслуговуємо.

У нас була домовленість з Вашківцевою

Фото з офіційної сторінки Вижницького територіального центру у Facebook

громадою про надання соціальних послуг. І от тепер виникла ситуація, що вона на перший квартал нам субвенцію надала, а далі не фінансуватиме, оскільки робить власну службу. Чи є це підставою, щоб розірвати з підопічними договір про надання соціальних послуг? А якщо завтра ця людина подзвонить на «гарячу лінію» і скаже, що їй не допомагають. І тоді мене запитують, на якій підставі я зняв з обслуговування того, хто за законом має право на соціальний захист. Тим більше, договори укладаються на рік, тому аж тільки через рік можуть переглядатися. Ми людей попередили про ситуацію, яка склалася, але, якщо розібратися, це все не дуже правильно.

Реформи мають проводитися таким чином, щоб зробити систему соціального захисту і соціальної допомоги більш простою, доступною, підвищити рівень якості послуг.

У цьому контексті варто подумати про те, яким чином, можливо, об'єднати служби, які займаються питаннями соціального захисту населення. Ми маємо центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, службу у справах дітей, управління праці та соціального захисту населення, ще якісь служби. Багато в чому їх функції перетинаються і дублюються. Але знову ж таки, громадам буде легше спільно узгодити і вдосконалити цю структуру, ніж утримувати її кожному окремо.

Головне в цьому питанні – дбати про інтереси людей, які потребують допомоги.

ПЕТРО БРИЦЬКИЙ,

*доктор історичних наук, професор
Чернівецького національного
університету ім. Юрія Федьковича*

УКРАЇНА ТА КРИМ: ЗВ'ЯЗОК В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ (ЧАСТИНА 2)

4. Трагічні демографічні й соціальні наслідки для татарського народу після анексії Криму Росією

Встановити демографічну статистику кримськотатарського народу в різні періоди існування Кримського ханства надзвичайно складно. Це особливо стосується періоду після анексії Росією Криму. Ще більшу складність має визначення етнічного складу населення. Сталося так тому, що московські правителі впродовж століть фальсифікували етнічний склад і чисельність народів, які проживали в Криму.

За сотню років до появи росіян у Криму турецький мандрівник та історик Евлія Челебі засвідчує, що за переписом, який проводився у Кримському ханстві 1666 року там проживало 1120 тисяч осіб. Татарське населення складало близько 180 тис., з них 75 тис. становило військо. Греків, караїмів, євреїв, вірменів було близько 20 тис. осіб. Українців або козаків (так турки й кримські татари називали українців) нараховувалося близько 920 тис. осіб, серед них 120 тис. дівчат та 200 тис. дітей¹.

Перед анексією Криму 1775 року там проживало близько 250 тис. мешканців, в основному татар, близько однієї третини становили греки. Катерина II переселила останніх (30 тис.) на Маріупольщину, а вірмен – у пониззя Дону (Нахичевань).

Після насильницького приєднання Кримського ханства московська влада встановила не-

стерпний колоніальний гніт щодо кримського населення, передусім татар. Імператриця Катерина II та уряд щедро роздавали російським вельможам і дворянам кримські землі. Це спонукало до масової еміграції сотні тисяч татар. Вони змушені були за безцінь продувати свої землі, оселі й господарства та тікати до Туреччини.

За даними «Статистичного збірника земства колишньої Таврійської губернії за 1915 рік» до 1790 р. Крим покинуло понад 300 тис. осіб, переважно татар з гірської зони². Таку ж кількість емігрантів з Криму засвідчував і кримський суддя Сумароков, який перебував у Криму 1802 року. Він вважав, що кількість переселенців – близько 300 тис. і переконував, що переселення було зроблене з волі Потьомкіна «... Населення Криму, що дорівнювало раніше понад 500 тисячам, за першим переписом, проведеним 1793 року, дорівнювало 205 617 чоловік обох статей різного віку, рахуючи тут російське військо, козаків, чиновників і всіх росіян та інших прийшлих, хто поселився впродовж 10 років від дня приєднання Криму; власне татар налічувалося трохи більше 60 тисяч»³.

Перепис населення Криму 1800 року показав, що кількість татар збільшилося й становила 120 тис. осіб. Але 1812 року вони знову зазнали

вила 120 тис. осіб. Але 1812 року вони знову зазнали значного виселення.

Особливо великих розмірів еміграція на була після Кримської війни 1853–1856 років унаслідок звинувачення татар у зраді. Згадуваний уже Євген Марков пише, що, їдучи перший раз до Криму, від росіян часто чув про зраду татар у період війни. Але, як стверджує він, «не зустрів жодного старожила, який не ставився б від щирої душі з презирством до цих мерзенних нарікань на татар, що призвели до нещастя цілого краю». Навпаки, в один голос казали йому: «... без татар ми пропали б у Кримську війну: всі засоби перевезення і всі життєві припаси були виключно в їхніх руках». Хоч, як зазначає Є.Марков, у татар були неабиякі причини для незадоволення. Бо російські завойовники «вривалися в будинки, били дзеркала, кололи перини, меблі, шукали коштовностей. Татари втікали від них то в ліс, то до супротивника».

З 1860 по 1862 рік, за відомостями царського уряду, емігрувало з Криму до Туреччини 141 667 татар. Крім того, з Перекопу вибули ногайці. Разом за 2 роки число емігрантів дорівнювало 231 177 осіб. Насправді вибуло значно більше, бо багато татар емігрувало не зареєструвавшись... Цар Олександр II вважав, що це сприятливий момент «для звільнення від них краю».

До кінця вказаного періоду в Криму залишилося всього 102 291 татар, 687 покинутих татарами населених пунктів, причому в 315 не було жодного мешканця. В одному тільки Перекопському повіті із 320 сіл спустіли 287. Близько 60 тис. татар загинуло, не діставшись до Туреччини.

При оцінці становища, яке склалося в Криму з татарським народом у той час, у «Енциклопедичному словнику» зазначено, що «В 1861 році кримський народ фактично зникає. Він залишив Крим і загубився в масі мусульман. В теперішній час татарське населення Криму ледве перевищує 100 тис.».

В іншому томі «Енциклопедичного словника», виданого 1895 року, про склад населення Криму повідомляється наступне: «Жителів у Криму 397 289. Етнографічний склад на-

селення: татари, росіяни, німці, болгари, чехи, естонці, греки, євреї, караїми, кримчаки, вірмени, цигани. Татари складають переважну частину населення (до 89%) в гірській місцевості і близько половини в степу».

Як бачимо, українців, які проживали в Криму і складали більшу половину населення ще до захоплення Криму Російською імперією, «загубили». Їх зарахували до «руських».

Так само російські «статисти» вчинили і в наступні роки: не вказували наявної кількості українців, які проживали в Криму. Наприклад, за 1897 рік зазначили, що «загальна кількість жителів Таврійської губернії в Криму була 1 447 790 чол., з них 70,8% – росіян, і тільки 13% – татар. Якщо 13%, то це становить 188 212 тис. Але інші джерела вказують інші цифри. Так, в «Енциклопедії українознавства» загальне число жителів Криму в 1897 р. вказане як 545 тис. осіб, у тому числі татар 194 тис. (35,5%). Учений-географ академік Степан Рудницький назвав ще інші цифри, посилаючись на перепис населення 1897 року: 298 тис. росіян (41,5%) і 284 тис. (38%) – татар.

Є й такі дані: «У 1897 р. в Таврійській губернії мешкали 762,8 тис. населення, у тому числі українців – 314,2 тис. осіб. Вони становили найбільшу частину її населення – 41,6%, за ними йшли кримські татари – 13%, німці – 5,4%, євреї – 3,8%, болгари – 2,8% та ін.» Тут, як бачимо, про росіян уже не згадано. Розходження в демографічній статистиці, мабуть, сталося тому, що одні дослідники вказували тільки населення Криму, а інші – всієї Таврійської губернії.

Отже, розглядаючи ставлення російського царизму до кримського населення в цілому і татарського зокрема, є всі підстави стверджувати, що прилучення до російської «цивілізації» відбувалося варварськими методами. І почалося це задовго до офіційного приєднання Криму до Росії ще у 1736–1737 роках внаслідок вторгнення російських військ до Криму. Саме в ці роки почалися страшні руйнування міст Криму, знищення матеріальної культури корінних народів – визначних архітектурних споруд, історичних пам'яток, культурних установ (сховищ книг, музеїв мистецтва),

релігійних храмів, традиційних господарських об'єктів (водогонів, басейнів, криниць) і найбільш масове руйнування будинків у містах та інших населених пунктах. І найбільший злочин окупантів царської Росії – етноцид корінного народу Криму – кримських татар. Лише за неповними статистичними даними до падіння Російської імперії 1917 року відбулося кількаразове масове, примусове виселення кримських татар, загалом (як зазначено вище) понад 500 тис. осіб.

Щоб поповнити резерв робочої сили й залюднити спустошений край, царський уряд упродовж XIX ст. проводив політику колонізації Криму за рахунок вихідців з інших країн. Так, до середини XIX ст. сюди переїхало понад 10 тис. німців, понад 15 тис. болгар, кілька сотень родин італійців тощо.

Якою ж була доля кримських татар за радянської влади в XX столітті?

Після лютневої революції в Росії кримські татари вели боротьбу за культурну, згодом за територіальну автономію, врешті – за самостійність. У грудні 1917 р. було скликано кримськотатарську конституанту («Курултай»), пізніше перетворену на революційний парламент у Бахчисараї, який затвердив текст конституції і обрав уряд на чолі з Н.Челебі.

1917 року між кримськими татарами і Українською Центральною Радою встановилися добросусідські відносини. Делегація татарського Виконавчого комітету на запрошення Центральної Ради вела переговори з М.Грушевським і В.Винниченком для узгодження спільних дій проти російського централізму.

Але в січні 1918 р. Крим зайняли війська більшовицької Росії. 28-30 січня (10–12 лютого) 1918 р. в Севастополі було проведено надзвичайний з'їзд рад (чи дійсно тоді в Криму були ради – невідомо) і військово-революційних комітетів губернії, на якому було обрано Центральний Виконавчий Комітет рад робітничих, солдатських і селянських депутатів, який 21 березня 1918 р. оголосив Крим Радянською Соціалістичною Республікою Тавриди. Було створено Раднарком Республіки Тавриди на чолі із Н.Г.Слущким.

У квітні 1918 р. до Криму увійшли війська

Української Народної Республіки на чолі з полковником П.Болбочаном. Але командування німецького корпусу, посилаючись на 3-й Універсал Центральної Ради УНР, наполягало на виведенні українського війська з Криму. Головою татарського уряду було обрано Д.Сейдамета (18.05 – 5.06.1918 р.). У травні 1918 р. німецький посол у Росії Мірбах у ноті до народного комісара іноземних справ Російської Федерації писав, що Крим має бути предметом договору між Росією і Україною. При підтримці німців у Криму був утворений уряд на чолі з генералом Сулькевичем (лат. татарин). Спочатку він ігнорував зв'язок з Україною, але в подальшому внаслідок переговорів з українським урядом було погоджено, що Крим увійде до складу України за умови, що дістане внутрішню автономію – власний сейм, територіальне військо й адміністрацію та пости секретаріату в Раді міністрів Української держави. Але це не здійснилося, бо після відходу німців Крим був захоплений денікінськими військами, а весною 1919 р. – тимчасово більшовицькими (5.05. – наприкінці червня 1919 р.). Було утворено Тимчасовий робітничо-селянський уряд на чолі з Дм.Ульяновим, братом В.Леніна. У кінці червня Крим знову захопили денікінці, а 1920 року – його окупувало військо під командуванням генерала Врангеля. У листопаді 1920 р. третій раз Крим захопили більшовики Росії. Було створено кримський ревком на чолі з Бела Куном (який вчинив жорстокий «червоний терор» у Криму). Нарешті 18 жовтня 1921 р. Раднарком Росії під керівництвом В.Леніна видав декрет про утворення Кримської Автономії Радянської Соціалістичної Республіки (КАРСР), але не в складі України, а в складі РРФСР, хоч Крим не межував з Росією. Як бачимо, в офіційній назві цієї автономної республіки слова «Російської» не було, бо вже була держава росіян – РРФСР, і другої держави росіян у складі Росії не могло бути. Корінним населенням Криму були татари. Згідно Конституції Кримської АРСР було встановлено дві державні мови: російську і кримськотатарську. Відповідно до цього всі особисті документи громадян Кр.АРСР видавали двома мовами: кримськотатарською і російською, кримськотатарський текст йшов першим.

У 1924–1927 рр. татари мали деяку можливість розвивати свою культуру, але «татаризація» Криму була лише частково можливою, бо татари становили (1926) тільки 25,1% населення Криму.

1926 року, коли відбувся перший при радянській владі перепис населення, незважаючи на Першу світову і громадянську війни, епідемії 1920–1921 рр. та голод 1921–1923 рр. (унаслідок якого загинуло 106 тис. осіб), кількість населення Криму зростає. Вона становила 713 800 осіб, у т.ч. росіян – 301,4 тис. (42,2%), українців – 77,4 тис. (10,8%), татар – 179 тис. (25,1%), решта – німці, євреї, греки, болгар, кримчаки, караїми та інші. Тут уже українців згадали, але їх кількість не тільки не збільшилася, а навпаки, у декілька разів її штучно зменшили внаслідок зарахування значної частини українців до «руських».

Для татарського народу було проблемним отримати справжню автономію, бо на цей час його частка становила лише 25,1% населення Криму. Голова Кримського Центрального Виконавчого Комітету В.Ібраїмов домагався цього, але незабаром 1928 року його самого та його співробітників ліквідували нібито за змову з Туреччиною, насправді за співпрацю з татарською підпільною партією «Міллі Фірка». Водночас ОДПУ організувало судовий процес «63-х» над кримськотатарською інтелігенцією. Після суворого вироку почалася активна зачистка Криму від татар. Щоб уникнути арешту, значна їх частина змушена була покинути Крим. Лише на Урал виїхало понад 20 тис. кримських татар. Не влаштувала російську владу і татарська школа, яка не сприяла вихованню юних «в русском духе». 1927 року арабське письмо кримських татар замінили латинськими алфавітом, а 1939 року кримськотатарську писемність замінили кирилицею з російською графікою, розпочалася тотальна русифікація. Для татарського народу (як і для українського) настали тяжкі роки. Почалися масові заслання, політичні й релігійні переслідування, ліквідація політичних та культурних татарських кадрів. У 1928 р. і в наступні роки репресовано 35-40 тис. кримських татар, а ще тисячі загинули під

час колективізації та голоду 1932–1933 рр.

З метою досягти переваги росіян в етнічному складі населення з кінця 20-х років посилюється переселення росіян з центральної частини Росії до Криму. У результаті цього загальна кількість населення Криму впродовж 1926 – 1939 рр. зростає з 713,8 тис. до 1126 тис., тобто майже на 413 тис. осіб або на 57,8%, а росіян – з 301,4 тис. до 558,5 тис. осіб, тобто на 287,1 тис. осіб, або на 95,3%, українців з 77,4 тис. осіб до 154,1 тис., їхня частка досягає 13,7% від усього населення.

У результаті переселення і зарахування при переписі частини українців до «руських» росіяни склали найбільшу частку серед населення Криму. З цього часу статистичні дані про них стали подавати окремо від українців.

У 20-х роках у Криму виникла ще одна проблема. Світове єврейство висунуло ідею створити в Криму і в частині південної України Єврейську Радянську Республіку. 1924 року це питання обговорювали на засіданні Політбюро ЦК ВКП(б) і в США – на Єврейському конгресі у Філадельфії. Був розроблений проект. Банк «Джойнт сток» навіть виділив на освоєння Криму 15 млн. доларів і зобов'язувався впродовж 10 років виплачувати по 900 тис. дол. щороку. ВЦВК прийняв спеціальний Закон, за яким виділялася земля Криму в кількості 375 тис. га «на потреби населення». Ця територія була зачищена від татар і німців. Уже з 1927 р. почали розселювати євреїв по степових районах Криму і до 1936 року число євреїв-переселенців досягло 24 тис. осіб, загалом їх кількість збільшилася з 39,9 тис. до 65,5 тис. У Криму навіть був утворений єврейський національний район – Ляйдорфський. Це викликало заворушення серед кримських татар і німців-колоністів (яких тоді в Криму було понад 50 тис.). Лідер кримських татар Вели Ібраїмов зробив рішучу заяву, але, як ми вже згадували, його заарештували і розстріляли.

Проте проект Єврейської держави на території Криму до Другої світової війни не був реалізований тому, що уряд США наполягав на тому, щоб єврейська держава мала право виходу із СРСР. Сталін же стверджував, що це державне утворення повинно перебувати у

складі СРСР у статусі автономної республіки.

До «Кримського проекту» повернулися після закінчення війни. Особливо в ньому був зацікавлений Єврейський Антифашистський Комітет.

За пропозицією В.Молотова, керівництво Єврейського Антифашистського Комітету підготувало листа, адресованого Й.Сталіну, з пропозицією створити у Криму єврейську республіку, так звану «кримську Каліфорнію» (вислів одного з керівників зовнішньої розвідки СРСР генерала П.Судоплатова). Обіцяли Сталіну перерахувати 10 млрд. доларів на відбудову зруйнованої війною економіки.

До червня 1945 р. цей проект, здавалося, залишався чинний, і повинен був уже реалізовуватися. Окрім американських сіоністів, активізувало свою діяльність з цього приводу єврейське лобі в СРСР, у якому не останню роль відіграв Єврейський Антифашистський Комітет. Адже це був час після депортації татар з Криму. Тому були підстави підозрювати владу в навмисному звільненні Криму від татар для поселення євреїв. Сталін обрав інший напрямок: переслідування космополітів, ліквідацію Єврейського Антифашистського Комітету, організацію «Справи лікарів». Отже, утворення Єврейської Республіки в Криму не відбулося.

Станом на 1940 р. населення Криму становило 1 127 000 осіб. 1941 року перед наступом гітлерівських військ радянська влада депортувала 40-50 тис. німців. З осені 1941 р. до травня 1944 р. Крим був окупований нацистськими військами Німеччини. Зразу ж, після звільнення півострова від гітлерівців, за наказом Державного комітету оборони від 11 травня 1944 р. все кримськотатарське населення (за офіційними даними 183 155 осіб, за татарськими джерелами – 238 500) в жорстокій формі, насильно 18 травня 1944 р. було депортовано з Криму до Узбекистану (150 тис.), Таджикистану (7 тис.), Киргизії та Казахстану (по 3 тис.) та в інші місця. З депортованих татар у перші півтора року померло близько 110 тис.

Масова жорстка депортація 1944 року всього татарського народу з Криму після його 700-річного проживання на півострові, є зло-

чином, актом геноциду татар, здійсненого російським комуністичним режимом.

Причину репресій проти кримськотатарського народу каральні органи пояснювали колабораціонізмом татар з гітлерівськими окупантами. Це в той час, коли 50 тис. кримських татар воювали проти гітлерівців у Червоній армії, а 558 чол. – у партизанських загонах Криму. П'ятьом татарам було присвоєно звання Героя Радянського Союзу, а льотчику Аменхану Султанову – двічі Героя Радянського Союзу. Родину двічі Героя теж депортували. Коли відповідно до Закону на батьківщині Героя потрібно було споруджувати пам'ятник, а родину з Алупки вивезли, то була розповсюджена інформація, що Аменхану запропонували спорудження пам'ятника в Москві. Але він нібито відповів: «Або за Законом у Москві або ніде». Московський уряд змушений був споруджувати пам'ятник Герою за місцем народження. Отож у ті часи побутував анекдот з гіркою іронією: «Чи є в Криму татари?», відповідь: «Є. Один і той в бронзі».

За роки гітлерівської окупації було розстріляно, замучено і вивезено до Німеччини на каторжні роботи 20% усього довоєнного населення Криму.

У червні 1944 р. вслід за татарами визволителі депортували 20 тис. місцевих греків, 20 тис. вірменів, 17 тис. болгар.

Жахлива розправа з кримським народом наштавхнула на думку: Якби за колабораціонізм з німцями депортували б колабораціоністів-росіян, чи змогла б радянська влада зібрати на всій території СРСР таку кількість вагонів, щоб за одну добу вивезти російських колабораціоністів до Сибіру? Упевнений, що ні! Не зібрали б! Бо росіяни на боці німців створили не тільки батальйони та полки, у чому звинувачують депортованих татар, а корпуси та армії.

Такими були дружба і братерство народів «по-московськи».

30 червня 1945 р. Кримську АРСР було ліквідовано, натомість було утворено Кримську область у складі РРФСР. Друга світова війна завдала величезних збитків економічній та соціальній сфері України та Криму.

В Криму це стосувалося не лише зернових культур, а також садівництва, виноградарства, розорення тваринницьких ферм. Ці галузі опинилися в катастрофічному стані. Крім того, гостра нестача води, електроенергії, проблеми в залізничному та автомобільному транспорті, машинобудуванні, у харчовій та легкій промисловості. Потребувалися значні трудові ресурси, робоча сила, а їх не було.

Згідно офіційної статистики, за час війни населення Криму зменшилося вдвічі і на травень 1944 р. становило 780 тис. осіб, а після депортації кримських татар (а також німців, греків, болгар, вірменів) тут залишилося близько 500 тис.

Крім економічної руїни, була в глибокому занепаді й соціальна сфера, від якої залежало виживання в той тяжкий післявоєнний час (плюс голод 1946–1947 рр.) населення. Так, згідно архівних матеріалів ЦДАГОУ, ще навіть наприкінці 1953 р. в Криму було лише 3 хлібні магазини, 28 – м'ясопродуктових, 8 – молочних, 2 – тканин, 9 – взуття, 5 – будівельних матеріалів та 23 книжкові крамниці ... Повністю припинилася торгівля овочами та картоплею в державному секторі.

Масова депортація корінного кримського населення з півострова викликала гостру кризу трудових ресурсів. Це загрожувало зупиненням багатьох виробничих процесів, крахом економічного розвитку. Шукаючи виходу із становища, Державний комітет оборони у вересні 1944 р. приймає постанову про масове переселення до Криму сімей з України і Російської Федерації. Щоб максимально русифікувати населення Криму, московський центр стежив, щоб туди було переселено більше росіян. Але при цьому не врахували того, що переселенці з північних районів не мали поняття про роботу в садівництві, виноградарстві і вирощуванні сільськогосподарських культур Криму. Усе це було знайоме селянам України, тому й змушені були переселяти значну кількість українців.

Так, заступник Голови Раднаркому РРФСР 16 серпня 1944 р. звернувся з листом до уповноваженого Державного комітету оборони з переселення колгоспників у райони Криму (він же й секретар ЦК КП(б)України) Д.Коротченка з проханням пришвидшити переселення людей «для збирання винограду, плодів і збереження

тварин та майна у колишніх татарських господарствах».

Переселення до Криму провадилося добровільно-примусовим методом. У кожному облвиконкомі та райвиконкомі були спеціальні відділи з вербовки й переселення громадян. Їм доводили планові обов'язкові кількісні норми переселенців, ті в свою чергу розподіляли по сільських радах. До Криму переселяли з різних областей України і Росії, в основному з прилеглих до України областей, а також Краснодарського і Ставропольського країв, де проживали українці. З України щорічно переселяли по 2-6 тис. сімей. Загальна кількість переселених з України за 1944–1980 роки, за офіційними даними, сягала 500 тис. осіб, за неофіційними даними ця цифра перевищувала понад 700–800 тис.

Серед контингенту переселенців були представники різних верств населення. Але здебільшого це були представники люмпенізованих, декласованих елементів. Держава давала гроші на переїзд і так звані «підйомні» гроші на перші тижні проживання на новому місці. Автор пам'ятає, як деякі представники цього контингенту вербування і переселення зробили своєю професією: по декілька разів їхали куди скажуть, а згодом утікали, поверталися на попереднє місце постійного проживання. Особливо масова втеча зростає в голодні 1946–1947 роки. 1948 року Кримський обком компартії навіть розробив низку заходів щодо боротьби з утікачами.

Місцеві органи влади (сільради та райвиконкоми), які вербували утікачів, знали про їхні «гастролі» з вербуванням, але ж «вищестоячі інстанції» вимагали виконання плану вербування переселенців. Працелюбні селяни, у яких була худоба, упорядковане господарство, присадибна земля, не зривалися з постійного місця проживання для переселення, тим паче в післявоєнний час, у період всеукраїнської розрухи.

Отже, до Криму з України переселяли представники верств з низькою українською національною свідомістю, яким було байдуже, якою мовою розмовляти, якою мовою будуть навчатися їхні діти і т. ін. Вони швидко забували про своє національне коріння. Місцеві керманічі були здебільшого з росіян, або зро-

сійщених представників інших національностей, у т.ч. і з українців. Так, в Криму (як і на Донбасі) формувалася нова форма національної «общності» «русскоязычное население», космополітичне за змістом, яке згодом під час перепису населення записували до «русскіх». У майбутньому, під час сепаратистського руху це відіграло негативну роль.

Крім переселення до Криму звичайних громадян з України та Росії там залишалася на постійне проживання значна частина колишніх військових і майже поголовно після демобілізації військовослужбовців Чорноморського флоту, а також працівники МВС та органів безпеки, пенсіонери колишньої партійної та радянської номенклатури. Упродовж десятиліть Крим обирали для постійного проживання демобілізовані офіцери Радянської армії, які після вислуги років мали право вибору місця проживання по всьому Союзу, крім столиць.

Такі умови поселення до Криму значно збільшували питому кількість росіян, які вважали Крим частиною Російської Федерації. Це був один з основних факторів посилення сепаратистських настроїв серед населення.

Незважаючи на те, що Україна в післявоєнний період сама була в руїнах, переважна більшість ресурсів, необхідних для Криму, завозили з України. Цьому сприяло залізничне сполучення та автошляховий зв'язок. Продукти харчування, вода, електроенергія, товари легкої промисловості – усе йшло з України. Катастрофічний стан садівничої галузі, овочівництва був неспроможний задовольнити потреби навіть місцевого населення, а про реалізацію продукції за межами області не могло бути й мови.

Під тиском московського центру розпочалося будівництво Сімферопольського і Старо-Кримського водосховищ, Північно-Кримського каналу. Місцеві органи управління самостійно налагоджували прямі зв'язки із сусідніми районами України в господарчих питаннях. Об'єктивно оцінюючи соціально-економічну відсталість Кримської області, вони вбачали вихід тільки в інтеграції економіки Криму в економіку України. Тому саме від них постунали пропозиції щодо приєднання Криму до України (серед них: голова Сімферопольської

ради Катков Н.Н., Севастопольської – Сошницький С.В. та ін.). Варто зазначити, що ініціатива про приєднання Криму до України вперше пролунала не «зверху», а «знизу», від місцевих органів влади. Основними аргументами були територіальна близькість, історичні тісні господарські і культурні зв'язки.

Офіційно першою порушила питання про передачу Криму Україні Президія Верховної Ради РРФСР.

Правовий процес передачі Криму від РРФСР до УРСР найбільш глибоко дослідив ще чверть століття тому доктор історичних наук, професор, багаторічний завідувач кафедри міжнародного права, колишній віце-президент Радянської асоціації міжнародного права Володимир Буткевич. На основі архівних документів та матеріалів В.Буткевич надзвичайно детально, поетапно простежив увесь процес передачі Криму, провів скрупульозний аналіз правових норм передачі згідно з міжнародними стандартами і прийшов до обґрунтованого висновку, що передача Криму здійснена з дотриманням усіх юридичних норм, і з боку Російської Федерації висувають безпідставні територіальні претензії до України.

Схематично процес передачі Кримської області від РРФСР до УРСР відбувався так:

Рада Міністрів РРФСР, розглянувши питання про доцільність «передачі Кримської області до складу Української РСР», подала пропозицію до Президії Верховної Ради РРФСР. Президія Верховної Ради РРФСР, з'ясувавши думку керівних органів України, «за участю представників Кримської області та Севастопольської міської ради розглянули пропозицію Ради Міністрів РРФСР про передачу Кримської області до складу Української РСР та прийняла постанову:

«Враховуючи спільність економіки, територіальну близькість, тісні господарські та культурні зв'язки між Кримською областю і Українською РСР, а також беручи до уваги згоду Президії Верховної Ради Української республіки, Президія Верховної Ради РРФСР вважає за доцільне передати Кримську область до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки». У відповідь Президія Верховної Ради УРСР розглянула на засіданні від 13 лютого 1954 р. питання «Про подання Президії

Верховної Ради РРФСР по питанню передачі Кримської області до складу Української РСР».

Після обговорення Президія Верховної Ради Української РСР прийняла відповідну постанову, у першій частині якої висловлювалася подяка « за цей великодушний благородний акт братнього російського народу», а в постановляючій частині ухвалили: «Просити Президію Верховної Ради СРСР передати Кримську область із складу Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки».

Після цього Президія Верховної Ради РРФСР і Президія Верховної Ради УРСР направили свої постанови до Президії Верховної Ради СРСР.

Президії Верховної Ради обох союзних республік РРФСР і УРСР мали право ухвалювати такі постанови: Президія Верховної Ради РРФСР – відповідно до статті 16-а Конституції РРФСР, а Президія Верховної Ради УРСР – відповідно до статті 15-б Конституції УРСР.

19 лютого 1954 р. Президія Верховної Ради СРСР на своєму засіданні в присутності представників зацікавлених сторін одностайно ухвалила Указ про передачу Кримської області із складу РРФСР до складу УРСР і затвердила сумісне представлення Президії Верховної Ради РРФСР та Президії Верховної Ради УРСР про передачу Кримської області із складу РРФСР до

складу УРСР.

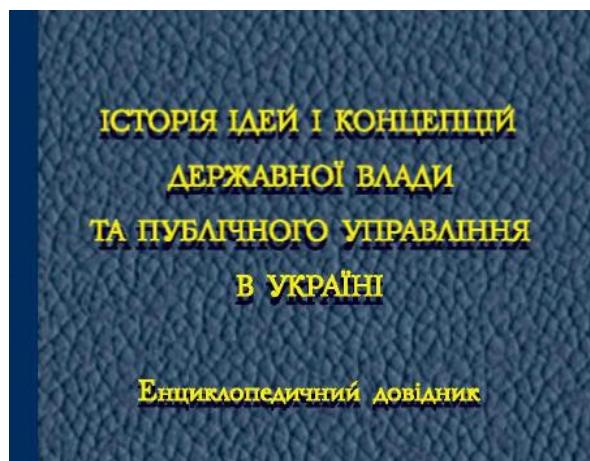
І нарешті остаточне затвердження акту передачі Кримської області до складу України відбулося 26 квітня 1954 р. на сесії Верховної Ради СРСР. Після обговорення депутатами питання передачі Кримської області до складу України Верховна Рада Союзу РСР одностайно ухвалила Закон, на основі якого затвердила Указ Президії Верховної Ради СРСР від 19 лютого 1954 р. про передачу Кримської області зі складу РРФСР до складу Президія Української РСР.

Отже, передача Криму Україні відбулася не за «вольовим рішенням» М.С.Хрущова як впродовж десятиліть тлумачать московські націоналісти («подарил как шубу с царского плеча» – радник президента Росії Б.Єльцина Галина Старовойтова). Як стверджує тодішній головний редактор «Комсомольської правди», зять М.Хрущова Олексій Аджубей (і він має для цього підстави) «в 1953 р. Хрущов далеко ще не був повновладним хазяїном становища. У Москві панували найближчі до Сталіна люди – Маленков, голова Ради Міністрів і голова Президії ЦК, його перший заступник Молотов, а поряд такі, як Ворошилов, Каганович, Булганін. Провінціалові Хрущову після смерті Сталіна відводилася далеко не перша роль».

(Далі буде)

Список джерел:

- Вольвач П.В. Українська провесінь Криму. – Сімферополь: «Доля», 2008. – с.44.
 «БСЭ». – Т.35. – М.: ОГИЗ, 1937. – С.307.
 Аппазов Р. Вказ. праця.
 Там само.
 «БСЭ». – Т.35. – М.: ОГИЗ, 1937. – С.307.
 Там само.
 Там само.
 Энциклопедический словарь. – Т. XXXVII (73). – С.50.
 Энциклопедический словарь. – Т. XVI а. – С.877.
 «БСЭ». Вказ. праця. – С.309.
 «ЕУ». – Т.3. – С.1179.
 Рудницький С. Чому ми хочемо самостійної України? – Львів: Світ, 1994. – С.265.
 История СССР. – 165. – №1. – С.33.
 Довідник з історії України. Том.2. – К.: Генеза, 1995. – С.112.
 «ЕУ». – Т.3. – С.1180.
 Романцов В.О. Українці на одвічних землях (XVIII – початок XXI століття). – К.: Вид-во ім. О.Теліги, 2004. – С.124.
 Кузьмін М. «Кримський проект»: Спроба створення Єврейської Радянської Республіки // «Персонал». – №11. – 2005. – С.50-54.
 «ЕУ». – Т.3. – С.1180.
 Судоплатов П. Спецоперації. Лубянка и Кремль 1930-1950 годы. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 1997. – С.462-469.
 Коментарии: №14 (121), 18 апреля 2008.
 Комсомольская правда. – 8 августа 1989 г.
 Вольвач П.В. Вказ. праця. – С.239.
 Там само. – С.252.
 Політична історія України. XX століття: У 6 т. – К.: Генеза, 2003. – Т.6. – С.92.
 Вольвач П.В. Вказ. праця. – С.103.
 Буткевич Володимир. Права на Крим, хто його має: Росія? Україна? // Літературна Україна. – 1991. – 21 і 28 листопада (№47, 48); 5 і 12 грудня (№49, 50); Його ж: Обережно: фальшивка // Літературна Україна. – 1992. – 20 лютого (№7).
 Радянська Україна. – 1964, 27 лютого.
 Буткевич Володимир. Вказ. праця. – 12 грудня 1991 р.
 Сборник законов и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938–1975. – Т.1. – М., 1975. – С.104-105.
 Аджубей А. Как Хрущев Крым Украине отдал. Воспоминания на заданую тему // Новое время. – №6. – 1992. – С.20-21.

АНДРУЗЬКИЙ ГЕОРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ (1827 – ПІСЛЯ 1864)

Освітня підготовка службовців органів влади потребує широкого спектру знань з різних областей управлінської діяльності, і насамперед це стосується знань, пов'язаних з історією розвитку управлінської думки в системі публічного управління. В енциклопедичному довіднику «Історія ідей і концепцій державної влади та публічного управління в Україні», який Чернівецький ЦППК готує до друку, будуть представлені основні історичні постаті, праці яких тісно пов'язані з національною історією, теорією, практикою державного управління та державотворення в Україні. У рубриці «Наукова думка» ми розпочинаємо ознайомлення читачів з цими історичними постатями.

Андрузький Г. В. – український політичний діяч, учений-юрист, автор конституційних проектів, поет. Народився у багатодітній родині дрібнопомісного поміщика, відставного майора в с. Вечірки Пирятинського району на Полтавщині. Після навчання у шляхетному пансіоні Першої київської гімназії у 1845 р. вступив на юридичний факультет Київського університету Св. Володимира. Від 1846 р. брав участь у діяльності Кирило-Мефодіївського братства і був наймолодшим його членом. Досліджуючи політико-правові питання, написав два проекти Конституції: «Проект досягнення можливого ступеня рівності і свободи (переважно в слов'янських землях)» та «Ідеал держави».

30 березня 1847 р. його заарештували у справі Кирило-Мефодіївського братства. Під час слідства свідчив суперечливо, причому з невстановлених причин. Отримав дуже м'який вирок – його вислали під нагляд поліції до Казані для продовження навчання в місцевому університеті. За рік Андрузького виключили з університету: за одними даними – через поганий стан здоров'я, за іншими – через непокору начальству. Переведений у 1848 р. до до Петрозаводська Олонецької губернії, де служив канцеляристом у місцевій управі

разом з іншим своїм товаришем з Кирило-Мефодіївського братства – В. Білозерським. Таке сусідство викликало занепокоєння у таємної поліції, тому жандарми здійснили в Андрузького несподіваний обшук. Серед знайдених 14 зошитів зі записами був новий проект – «Начерки Конституції Республіки», який передбачав створення рівноправної федерації слов'янських народів – Слов'янські Сполучені Штати, але без участі в них Росії. Цей нетиповий для ідей того часу підхід автора пояснював такий запис: «Щоб створити Україну, необхідно зруйнувати Росію». Місцевий губернатор М. Писарев за результатами розслідування доповідав шефу жандармів графу О. Орлову: «Андрузский, как упорный малоросс, остался при тех же нелепых и преступных мыслях, которые обнаруживал в учрежденной в 1847 году под начальством Вашего комиссии, в которой я имел честь находиться» Не дивно, що новий вирок для молодого конституціоналіста виявився суворішим – ув'язнення у Соловецькому монастирі без визначеного терміну відбуття покарання, яке він почав відбувати з 1850 р. суворішим – ув'язнення у Соловецькому монастирі без визначеного терміну відбуття покарання, яке він почав відбувати з 1850 р.

Під час Кримської війни на монастир напав

англо-французький десант. Відбиваючи цей напад, Андрузький виявив особливу хоробрість, у нагороду за що його перевели служити до канцелярії Архангельської палати кримінального і цивільного суду, де працював у 1854–1857 рр. У 1856 р. від нового імператора Олександра II

отримав дозвіл повернутися на Полтавщину. До 1864 р. перебував під наглядом поліції та проходив службу в Полтавському окружному суді. Восстання його ім'я згадується у 1864 р., коли за клопотанням його сестри вирішувалось питання про звільнення Андрузького з-під нагляду поліції. Завершення його життєвого шляху, місце та дата смерті залишаються невідомими.

Для історії української суспільно-політичної та державної думки мають особливе значення його конституційні розробки. Будучи прихильником Слов'янського Союзу, як інші «братчики», Г. Андрузький, на відміну від своїх товаришів, не вбачав у ньому місця для Росії. Він виступав за виборність усіх органів влади у майбутній державі, чіткий розподіл законодавчих, судових і виконавчих функцій. Спершу Г. Андрузький був прибічником конституційної монархії, але врешті дійшов до висновку про необхідність її заміни республіканським ладом. Основою державно-політичного устрою, на його думку, мала бути громада. До складу нової держави мали входити сім автономних штатів на чолі зі своїми обраними президентами (Україна з Причорномор'ям, Кримом і Галичиною, Польща, Литва, Бессарабія, Сербія, Болгарія і Дон). Кожен штат мав поділятися на області, області – на округи, а округи, в свою чергу, – на громади. Управління в громадах здійснювалося через управу, яка поєднувала розпорядчу, виконавчу і судову владу. Очолював управу голова, до її складу входили кілька старшин, десять депутатів від громади, священнослужитель, писарі, а також один місцевий житель із гімназійною освітою.

Управа вирішувала всі питання місцевого значення на демократичних засадах, навіть могла за певні порушення ув'язнити до семи днів.

На рівні округу за тими ж принципами, як і управа у громаді, діяла окружна палата. Її депутатів обирали на два роки. Виконав-

чу та розпорядчу влада здійснювало окружне правління, до складу якого входили окружний начальник, його заступники і три радники. Окружна Дума обиралася на один рік із купців і ремісників. На рівні області автор конституційного проекту передбачав обласну палату, управління, поліцію, магістрат, інституцію соціального спрямування. Складовими частинами держави – штатами – керувала законодавча влада в особі сенату: виконавчу владу здійснював президент, при якому працював цензурний комітет, а також інші комітети: внутрішніх справ, тюремний, промисловий, фінансовий і наглядовий.

Штати мали вищі навчальні заклади: академії наук і мистецтв, народного слова, медичну, а також вищий жіночий виховний заклад.

Усі штати об'єднувала державна надбудова, що складалася з Законодавчих зборів, Державної ради, до якої належали: президент республіки, міністри, прокурор, а також президенти штатів. На цьому рівні діяли міністерства фінансів і промисловості, військово-морське та міністерство юстиції, яких не було на рівні штатів. Міжнародні відносини здійснювалися тільки на рівні держави, і за них відповідало міністерство закордонних справ. У своїх проєктах, які еволюціонували в бік радикалізації політичних поглядів їх автора, Г. В. Андрузький передбачав відродження Гетьманщини, подальший її самостійний державний розвиток чи діяльність у рамках слов'янського союзу. Формою державного правління Слов'янських Сполучених Штатів мала стати президентська республіка. У ній було передбачене створення Законодавчих зборів і Державної ради. Остання включала вищих посадових осіб держави – президента республіки, віце-президента, президентів окремих штатів, генерального прокурора та міністрів. На рівні держави передбачалося здійснення зовнішньої політики, а також управління обороною, фінансами, промисловістю, освітою.

Отже, проєкт конституції Андрузького визначав конституційні принципи, систему державних інститутів, владні повноваження на різних рівнях державного управління та місцевого самоврядування, а також був спрямований на закріплення особливої ролі громад

у майбутній республіці.

Основні праці: Історія української Конституції / Укр. правн. фундація ; упоряд.: А.

Слюсаренко, М. Томенко. – К. : Право, 1997.

А. М. Круглашов

Джерела:

Білоусько О. А., Мирошниченко В. І. Нова історія Полтавщини. Кінець XVIII – початок XX століття. – Полтава, «Оріяна», 2003; Головченко В. І. Андрузький Георгій (Юрій) Володимирович : (26.05.1827 р. – р. смерті невідомий) відомий український політичний діяч, учений-юрист // Державні, політичні та громадські діячі України: політичні портрети. – К., 2002. – № 1. – С. 193 – 194;

Салтовський О. І. Призабуте ім'я: Г. Андрузький та його проекти конституцій // Вісник КНУ Шевченка: Сер. Філософія. Політологія. – 2002. – Вип. 38/41. – С. 234 – 239;

Луняк Є. Родина Андрузьких у спогадах мешканців с. Вечірки на Полтавщині / Є. Луняк // Історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 83 – 87; Шульженко Ф. П.,

Андрусак Т. Г. Історія політичних і правових вчень. – К.: Юрінком Інтер, 1999.

Як ефективно інформувати громадян про реформи: думки представників влади, науковців та журналістів

Як підвищити громадську поінформованість та забезпечити цим ефективність проведення реформ йшлося під час науково-практичного семінару, що відбувся у приміщенні Чернівецької обласної державної адміністрації. У рамках заходу було розглянуто основні проблемні питання, пов'язані з висвітленням процесу децентралізації, інструменти, необхідні для налагодження якісної комунікації між владою, ЗМІ та громадськістю, а також особливості розвитку інформаційного простору в об'єднаних територіальних громадах. Свої думки з цього приводу висловили представники органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, науковці та журналісти.

Одна з найбільших проблем, за словами учасників, – відсутність продуманих концепції, стратегії та механізму здійснення самих реформ з боку їх авторів, що, відповідно, тягне за собою брак інформаційної політики та провокує появу низки чуток. А це, у свою чергу, стає негативним чинником та гальмує процес децентралізації.

З іншого боку, інформація, яка подається органами влади, у більшості випадків не орієнтована на «споживача» і не відповідає критеріям доступності та зрозумілості. Матеріал має бути не абстрактний, а містити конкретні роз'яснення та приклади – це потрібно взяти до уваги усім, хто відповідає в державних структурах за зв'язки з громадськістю.

Над тим, щоб заповнити інформаційні «прогалини», пояснити населенню значення децентралізації, її основні етапи, актив-

но працюють Офіс реформ Чернівецького регіонального відділення Асоціації міст України, Чернівецький відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури Чернівецької облдержадміністрації, громадські організації. З цією метою проводяться зустрічі з мешканцями, громадські слухання та збори громади, круглі столи, виїзні наради та семінари, обмінні візити тощо. Ця робота буде продовжуватися, адже безпосереднє спілкування з мешканцями дає найкращий результат.

З боку об'єднаних територіальних громад також ведеться інформаційна робота: створюються офіційні сайти, сторінки в соцмережах, видаються інформаційні бюлетні, голови звітують перед громадою про свою діяльність. Дієвим інструментом є залучення активних мешканців, створення консультативно-дорадчих органів при ОТГ та органів самоорганізації населення.

Не менш важливою у процесі висвітлення реформ є роль журналістів, тому у цьому плані важливим є налагодження співпраці представників об'єднаних територіальних громад із засобами масової інформації. Надання актуальної, суспільно значимої інформації, створення інформаційних приводів, цікавих для загалу, допоможуть зробити цю співпрацю плідною. Водночас, завданням журналістики є виховання культури читача/глядача, тому вона повинна спонукати громадян цікавитися процесами, які відбуваються навколо них.

ОЛЕНА ОНЧУЛ,

*голова громадської організації
«Буковинське громадське об'єднання
батьків дітей з особливими
потребами «Дитячі долони»*

ВСІ ДІТИ РІЗНІ, І КОЖНА ДИТИНА – ЗІ СВОЇМИ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

«БВ»: Як виникла організація, з чого вона починалася?

О.О.: У травні буде два роки, як офіційно існує організація, однак ідея її створення зароджувалася кількома роками раніше. Починалося все у площині реабілітаційного центру (Обласний центр медико-соціальної реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи). Відвідуючи його з дітьми, ми – мами – знайомилися між собою, спілкувалися і зрозуміли, що маємо спільні заваження та ідеї, як краще організувати окремі моменти реабілітації наших дітей. І вирішили, що буде розумно, доречно і потрібно донести свої побажання і пропозиції до адміністрації закладу. Почали спілкуватися з керівником центру, налагоджувати діалог. Потім стали оформлювати все в паперовому вигляді, підписуючись як «ініціативна група батьків».

З часом наша діяльність вийшла за межі реабілітаційного центру. І от, коли ми вперше готувались до 2 квітня – Міжнародного дня інформування про аутизм, звернулися до чиновників по допомогу. Тоді, власне, нам порадили зареєструвати громадську організацію, адже це дає інший статус і більші можливості. Так все і почалося. Нас тоді було шестеро засновників, кожен долучився чим міг, і ми досить швидко все оформили. Довше думали над назвою, ніж займалися папера-

ми. І справді, у форматі ГО простіше працювати, особливо реалізуючи якісь проекти. До нас долучаються не лише батьки, а й друзі, знайомі, фахівці, люди, які взагалі не дотичні до теми аутизму, а просто хочуть допомогти. Тепер «Дитячі долони» вже впізнають.

«БВ»: Які напрямки і завдання ви для себе обрали?

О.О.: Ключові напрямки, над якими працюємо – інформаційний і навчальний. Це розповсюдження інформації про аутизм, інформування про труднощі і проблеми, з якими стикаються сім'ї, де виховуються діти з аутизмом, підтримка таких сімей, навчання батьків та спеціалістів працювати з дітьми з аутизмом, а також сприяння розвитку дітей та їхньому включенню у навчальне і соціальне середовище. Одразу уточню, що ми не обмежуємось одним діагнозом, долучаються до наших заходів і батьки з дітьми з іншими особливостями розвитку, адже маємо спільні інтереси. Та більше все ж акцентуємось саме на проблематиці РАС (розлад аутистичного спектра).

За два роки існування ГО ми провели не один захід. Першим нашим проектом був 12-денний навчальний семінар для батьків та спеціалістів, який проводили фахівці з Інституту спеціальної педагогіки НАПН

України. Вони працюють саме в напрямку реабілітації дітей з аутизмом. Захід був насичений і на часі, участь у ньому взяли батьки, психологи, логопеди, асистенти, вчителі, представники міського управління освіти. Для всіх він був актуальним. Паралельно проводили короткі лекції в реабілітаційному центрі та освітньому закладі для тих, хто не зміг потрапити на семінар. Тобто ми працюємо вузько, але інформуємо широко.

Майже рік на базі нашої ГО працювала група підтримки для батьків, яку вели психологи. Також ми ініціювали чимало зустрічей і спільних обговорень з батьками та керівництвом і працівниками реабілітаційного центру, намагаючись вирішити актуальні для нас питання. Написали гору різних запитів та звернень в різні державні установи. Організовували тренінг-зустрічі, наприклад, з тайм-менеджменту для жінок, а також долучалися до чужих проектів, як, наприклад, тренінг для батьків в Путильському районі. Проводили спільні заходи з іншими громадськими організаціями, як-от акція «Чернівці у блакитному» минулого року. Вона відбулась за ініціативи і сприяння «Волонтерського руху Буковини» до Міжнародного дня інформування про аутизм 2 квітня. В рамках цієї акції ми спільно організували флеш-моб на Центральній площі міста та перегляд фільму про людину з аутизмом, заснованого на реальних подіях. Показ проходив у кінотеатрі «Чернівці». До цього заходу долучалися люди, які хотіли допомогти, яким було не байдуже. До прикладу, танцювальний колектив, у якому раніше займалася моя донька – я запропонувала керівникові виступити з танцем на підтримку, і вона одразу погодилася. Так само і директор кінотеатру пішов нам назустріч. І все це абсолютно безкоштовно. Більш того, люди дуже відповідально поставилися до своїх завдань, зробили навіть більше, ніж їх просили. Дуже гарно наші заходи і взагалі тему аутизму висвітлює телебачення. Тішить, що вони беруться за неї. Якщо у перші роки до 2 квітня сюжети були такі більш точкові, про конкретну дитину, конкретну сім'ю, а це не завжди

добре, тому що аутизм різний, а деталізація і фокусування на одній конкретній дитині можуть ввести в оману, то зараз вони ширше охоплюють це питання.

Також ми проводили творчі майстер-класи для дітей, залучаючи не лише дітей з особливими потребами, але і їхніх рідних та друзів-дітей, а також студентів-волонтерів, які вперше пробували себе в такій ролі. Приємно було слухати потім їхні відгуки, коли вони розповідали, що спершу побоювалися і не знали, як себе поводити, а потім із задоволенням включалися в процес. Діти – з особливостями чи без – це завжди діти.

Останній наш захід – грудневий семінар, на який ми запросили засновника фонду «Дитина з майбутнім», маму хлопчика з аутизмом Інну Сергієнко. Вона також є консулом асоціації «Аутизм – Європа», активно їздить Україною з цікавими та інформативними семінарами. А також керівника фонду Ларису Рибченко. Ми дуже раді, що вони приїхали, це був такий «ковток свіжого повітря». Інна Сергієнко ділилася своїм досвідом, дуже позитивно про все розповідала: просто, доступно, зрозуміло. Це теж надзвичайно важливо: не нагнітати, а навпаки – дати розуміння, що так, таке є, але життя триває, треба працювати і самим, і з дитиною, розвиватись і рухатись вперед.

«БВ»: З ким Ви співпрацюєте? З якими закладами, установами?

О.О.: За час роботи нашої громадської організації ми співпрацювали з різними установами і закладами. Найбільше – з освітянами. Безпосередньо з міським управ-

лінням освіти із окремими школами. Також, в рамках «Бюджету участі» – з управлінням охорони здоров'я Чернівецької міської ради. З реабілітаційними центрами: Обласним центром медико-соціальної реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи та Чернівецьким обласним навчально-реабілітаційним центром №1. Як я вже згадувала – з Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України, громадською організацією «Волонтерський рух Буковини», благодійним фондом «Дитина з майбутнім». З останніми ми підписали договір про співпрацю. Також нашим партнером був Чернівецький обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, з якими ми реалізували фотовиставку «Я – більше ніж діагноз», в якій діти показали, що мають не лише особливості розвитку, але і свої вподобання, захоплення, інтереси, і саме в цьому, а не в діагнозі, їхня особливість.

З командою чернівецького громадського ТБ INFO-KEY ми відзняли відеоролик «5 міфів про аутизм», намагаючись спростувати найпоширеніші хибні твердження про аутизм. Також маємо гарний досвід взаємодії з викладачами та студентами кафедри психології педагогічного факультету Чернівецького національного університету. Співпрацюємо з громадськими організаціями та фондами з інших міст і навіть країни.

Більш детально хочу зупинитись на співпраці з загальноосвітніми закладами. Вони зацікавлені у взаємодії, адже для них

робота з дітьми з особливими освітніми потребами – це нова практика, новий досвід. Зараз актуальним є питання інклюзивної освіти, оскільки дітей з особливими потребами, зокрема дітей з аутизмом, з кожним роком у загальноосвітніх навчальних закладах більше. Батьки користаються законним правом на освіту для своїх дітей. І актуально відкривати інклюзивні класи (це коли діти з особливими потребами і з, так званим, загальним розвитком навчаються разом). Для цього вже є практично вся законодавча база. Але у нас часто як робиться? Наказ є, а виконувати його на місці не завжди є змога (чи бажання), адже потрібні умови, спеціально підготовлені педагоги, правильно організований освітній простір. З цим у нас проблеми, бо ж ніхто не навчає людей, як правильно з такими дітьми працювати. А якщо і навчає, то сприймають новачки з недовірою і упередженням. Освітня система в Україні добряче зацементована.

Крім того, дитину з аутизмом потрібно готувати до освітнього закладу, лише тоді можна говорити про включення. Тобто: рання діагностика, раннє втручання, інтенсивна корекційна робота – індивідуально, в міні-групах, у великому колективі. А у нас на практиці буває по-іншому: дитині досить пізно виставляють діагноз, оформляють (чи не оформляють) інвалідність, їй вже б до школи, і тут постає питання про інклюзію. В результаті, ні дитина не готова до школи, ні батьки, ні педагоги. І всі розгублені. В такій формі нерідко виникають і конфлікти. Батьки кажуть, що вони мають право за законом, тому педагоги повинні працювати з дітьми. Педагоги, у свою чергу, розводять руками і кажуть, що нема належних умов. І зрозуміти можна і одних, і інших, тому що весь цей підготовчий період пропущений. А пропущений чому?

По-перше, у нас проблема з ранньою діагностикою. Діагноз «аутизм» лікар має право виставити не раніше трьох років. А якщо симптоми помітили у рік, в півтора? Що робити і куди звертатися, не маючи чітко окресленої проблеми? А дітям з аутизмом

потрібна не так медична, як корекційна і соціальна реабілітація. По-друге, важко отримати якісну програму раннього втручання. Де її отримуть і як вона відбувається? Переважно, в реабілітаційних центрах області. Але кожен з цих центрів має свої нюанси роботи. Добряче перевантажені, вони не в силах надати допомогу в повному обсязі. Якість поступається кількості. Окремі центри працюють лише з дітьми з інвалідністю. Тобто, перш ніж прийти на реабілітацію, спершу слід оформити дитині інвалідність. А якщо дитина ще без діагнозу? Що тоді? А для дітей з аутизмом, особливо на ранньому етапі, дуже важлива системна, щоденна, інтенсивна корекційна робота, в ідеалі 40 годин на тиждень. Як її забезпечити? У співпраці фахівців і родини! Найкраще, коли відбувається спільна робота: займаються спеціалісти, продовжують батьки, підтримують вихователі, вчителі. Але насправді так виходить далеко не завжди.

«БВ»: Тобто основну роль повинні, все ж таки, відігравати батьки, при чому мати високий рівень свідомості і відповідальності. В чому полягає особливість роботи з дітками з аутизмом?

О.О.: Аутизм – це пожиттєвий спектральний розлад розвитку. Тому і називається «розлад аутистичного спектра». Його прояви дуже різні. Про людей з аутизмом кажуть, що вони як відбитки пальців – не повторюються, але мають три спільні основні ознаки, за якими, власне, і діагностують цей розлад. Одні його називають хворобою, інші кажуть, що це особливість світосприйняття. Аутизм не має медичних проявів і в цьому його підступність. Його не можна виявити аналізами, апаратами – лише спостереженням і анкетуванням, адже проявляється тільки в поведінці дитини. Нерідко буває так, що дитина до півтора року розвивається нормально, а потім навички, які вона вже здобула, ніби починають стиратися: зикають мовлення, жести, погляд в очі, вона перестає реагувати на близьких, відштовхує, коли з нею хо-

чуть погратися, уникає обіймів. Звичайно, що уважна, любляча мама це помічає. На жаль, перше, з чим вона зустрічається найчастіше – з нерозумінням в сім'ї, коли чоловік каже, що вона вигадує і в дитини просто такий характер, коли бабуся чи дідусь звинувачують її у тому, що вона нібито щось не так робила. Я б не говорила, якби сама не чула ці історії від батьків. І мамі недобре вже від того, що її не підтримують і не розуміють. Потім звернення до педіатра, що щось не так. І нерідко мами чують фрази: «Він же хлопчик, ще заговорить», «Ні, всі показники в нормі», «Була гіпоксія? – Ну, це може бути наслідком, але дитина дожене». І це стає величезною пасткою, адже тут зупиняється час, який можна було б використати для раннього втручання. Чим раніше, тим краще. А мама думає, що може вона справді дарма хвилюється. Та потім все одно бачить, що з кожним днем її дитина змінюється, а через якийсь час це помічають і родичі. І вже тоді батьки знову йдуть до лікаря і кажуть: «ні, щось таки не так». І добре, коли мама і тато такі, що можуть піддавати сумніву слова і лікаря, і тих друзів-знайомих, які заспокоюють історіями про сусідського хлопчика, який до 5 років не розмовляв, а зараз його зупинити неможливо. Такі речі не треба говорити. Якщо не знаєте, якщо бачите, що батьки сумніваються – не треба. Краще хай вони перестрашуються, нехай звернуться до одного, другого, десятого лікаря і заспокояться, якщо все дійсно гаразд. А якщо не гаразд – вони не будуть втрачати час.

У нас, як правило, направляють спочатку до невролога чи психолога. А вже вони адресують до психіатра. В Україні поставити офіційний діагноз має право лише психіатр, інші лікарі можуть тільки натякнути. А зважаючи на наш спадок в психіатрії, батьки швидше підуть до хірурга, ніж до психіатра, тому що тут в загальному уявленні одразу виникає асоціація з чимось неадекватним, ненормальним – і від цього стає страшно. А ще треба бути готовим почути діагноз. І нерідко самі батьки відтягують цей момент, тому що

внутрішньо просто не готові, чи десь підсвідомо сподіваються, що «а раптом», «а може», «а все таки», «а якщо».

Насправді дуже складно усе це усвідомити і прийняти. Це хвороба, яка не хвороба. Її не можна виявити медичним способом, від неї немає ліків. Все лікування – це корекційно-розвивальна робота. Звичайно, такий стан речей заганяє в якийсь глухий кут. Батькам часто кажуть: «невтрачайте час», а вони не знають, що робити. Починають з реабілітаційних центрів, шукають інформацію в інтернеті, цікавляться серед друзів і знайомих. Починають їздити на інтенсиви в інші міста чи країни. Шукають відповідні спільноти у своєму місті і в соцмережах. Пробують різні підходи, лікування (іноді воно потрібне), методики. Роблять свої висновки про дієвість-недієвість-шкідливість того чи іншого методу.

Робота з дітьми з аутизмом – дороговартісне задоволення, адже працювати з дитиною мають люди, які дійсно розуміються на цьому, знають підходи, методики в роботі. Навчання цим методикам недешево. Та й сам формат роботи — в індивідуальному режимі – здорожчує її. Тож і вартість послуг відповідна. Іноді батьки самі беруться вчитися, проходять курси, їздять на семінари та тренінги. Звісно, так можуть не всі. Але розумітися на особливостях діагнозу своєї дитини, знати, що для неї корисно, вміти співпрацювати з фахівцями, які працюють з дитиною важливо і необхідно. Навколо діагнозу «аутизм» є чимало спекуляцій і зловживань. Тому, щоб не потрапити в якусь неприємну історію і не завдати своїй дитині шкоди, треба самому розумітися і розбиратися. Це по-перше. А по-друге, коли з дитиною працюють фахівці, то їм приємніше і набагато легше, коли ви, як то кажуть, «на одній хвилі»: коли розумієте, про що йде мова, цікавитесь, підхоплюєте.

«БВ»: В розмові Ви уже згадували про те, що окремі навчальні заклади готові впроваджувати інклюзивне навчання. Яка ситуація з рештою шкіл?

О.О.: Освітні заклади повинні змінитися. Це неминуче. Питання тільки як швидко і якою ціною. Було б добре, щоб школа як така змінилася в своїх канонічних правилах і основах. Зараз у світі багато нового, діти навчаються по-іншому, тож і школа мала б ставати більш «гнучкою». А у нас вона ну якась «квадратна» чи що, з рамками. Вміщуєшся у ці рамки – добре, не вміщуєшся – тебе бракують. Це ненормально, тому що всі діти різні. І кожна дитина зі своїми особливими потребами. Якщо, наприклад, дитина в окулярах, це значить, що в неї є потреба сидіти ближче до дошки, якщо дитина пише лівою рукою, то її стіл має бути пристосований для цього, якщо дитина на візку, то у неї є потреба зручно заїхати в цю школу і в клас. Хотілося б, щоб було розуміння, що все не біле і чорне, а є дуже багато відтінків. Світ різнобарвний. І потрібно, щоб діти з малечку розуміли, що всі люди різні. І бути інакшим — не означає бути гіршим. Спостерігаючи за своїм сином (який є дитиною з аутизмом) в садочку, я бачу, як дітки ростуть разом і наскільки для них ці всі речі є нормальними, очевидними, простими і зрозумілими. Мені здається, що десь і дорослі цьому вчать через своїх дітей. Звісно, це можливо лише в умовах, якщо сприятливе саме середовище, сам заклад привітний, прихильний і підтримує цю ідею. А буває по-іншому: коли директор, вчитель чи вихователь налаштований негативно і не приховує цього. Тоді обов'язково знайдуться і батьки, яким дитина з особливостями розвитку буде заважати, і вони шукатимуть можливості її позбутися. Хоча, якщо кожен з них добре подумає, в чому насправді проблема, то він її не знайде. Просто ми не звикли бачити поряд людей з особливими потребами. Я, наприклад, була вражена, коли вперше потрапила в реабілітаційний центр. Де всі ці люди в повсякденному житті? Зовсім недавно побачила, як на зупинці стояли мама з татом і дівчинка з синдромом Дауна – прекрасна маленька дівчинка, в розкішній сукні. Я вперше тоді зустріла дитину з таким діагнозом за межами центру. Так само дітки у візках. Де вони

всі? Наша інфраструктура однозначно не сприяє їхньому вільному пересуванню. Але вони є і мають такі самі права на життя, здоров'я, дружбу, освіту як і всі інші.

«БВ»: **Минулого року Ви стали учасником програми «Бюджет ініціатив» і Ваш проект отримав перемогу. Розкажіть, будь ласка, про нього більш детально.**

О.О.: Мій проект називався «Як розпізнати аутизм у дітей в ранньому віці. Інформативні куточки для батьків у медзакладах міста». Формувався він з кількох позицій: по-перше, мав бути під силу одній людині. Були, звичайно, думки про щось більш масштабне, але для цього потрібна команда. По-друге, це мало бути щось важливе і першочергове. І згадавши себе у певний період, я зрозуміла, що у батьків є потреба в доступній, простій інформації, наочних матеріалах, які можна взяти, прочитати і зрозуміти, про що йде мова. Цього справді немає. І хоч інформації в інтернеті багато, але вона нефільтрована і містить багато негативу. Я почала шукати потрібний матеріал, знайшла його на сайті фонду «Выход» російською мовою. Написала їм листа з проханням дозволити переклад і використання, вони погодилися. Мені дуже сподобався сам зміст, адже надзвичайно важливо подати інформацію правильно і грамотно, щоб не налякати батьків, не загнати в якусь істерію, але, разом з тим, дати розуміння. І тут, власне, це поєднано. Перекладати мені допомагала Оксана Драчківська. Коли матеріал був готовий, почала думати, як його оформити. Стенди матимуть дві кишені, в одній будуть буклети з основною інформацією, в іншій – анкети. Анкети добре продумані, розробляли їх фахівці зі Сполучених Штатів Америки. Батьки, будучи в поліклініці чи лікарні, зможуть їх взяти, прочитати, відповісти на запитання і зразу отримати відповідь. Варіантів є два: або потрібно вже звернутися до лікаря, або причин хвилюватися немає (або, можливо, повторити тест дещо згодом). Це все дуже просто, наочно, і мама чи тато, яких уже щось тривожить, зможуть прийти з цими результатами до педіатра. Для лікарів такі стенди теж, свого роду, додат-

ковий інструмент і підтримка. Мені здається, що такий формат має бути доволі зручним. На сьогодні вже виділені кошти і встановлено термін реалізації проекту. Стенди будуть розміщені в дитячих поліклініках, лікарнях, поліклініках для дорослих, студентських і стоматполіклініках тощо, адже батьки бувають скрізь.

Це перший крок, перший етап. І він вкрай важливий. Симптоматика аутизму з'являється дуже рано, від 12 місяців, але проходить ще дуже багато часу до його усвідомлення і прийняття. Батьки проходять всі етапи горя і період цей тривалий, в когось він може затягуватися на роки. А час іде, дитина росте, і якщо нічого не робити, то ставатиме тільки гірше. Рух далі неможливий, поки не настане розуміння, переосмислення. Зустріла якимось дуже гарне порівняння, ніби ми готувалися їхати в Італію, а потрапили в Нідерланди. І якщо ми все своє життя будемо оплакувати те, що не судилося потрапити до Італії, то ніколи не зможемо зрозуміти, яким чудовим краєм є Нідерланди (за Emily Pearl Kingsley).

Уже не від одних батьків я чула про те, що діти з аутизмом збагатили сім'ю емоціями, якимись внутрішніми чуттями, змінили цінності, погляди на світ, показали його в іншому ракурсі. Я, наприклад, розумію, що до цього він у мене був «плаский», а став 3-D: у формі, в кольорі. Діти під дуже цікавим кутом можуть показати нам наш світ. Подарувати нам море любові, емоцій, радості, якщо не занепадати духом, вірити в свою дитину і дуже багато працювати.

Розмову вела Лілія Халавка

ІНФОРМАЦІЯ

ПРО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У І КВАРТАЛІ 2017 РОКУ

Відповідно до погодженого Нацдержслужбою України, Чернівецькою облдержадміністрацією та Чернівецькою обласною радою Плану-графіку підвищення кваліфікації на 2017 рік в Центрі впродовж I кварталу 2017 року за всіма видами навчання пройшли підвищення кваліфікації 276 осіб. З них 131 державний службовець місцевих державних адміністрацій, 140 посадових осіб органів місцевого самоврядування та 5 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

Підвищення кваліфікації за професійними програмами спрямовується на вдосконалення правової, фінансово-економічної, соціально-гуманітарної, управлінської та іншої підготовки державних службовців, посадових осіб, депутатів, працівників підприємств, установ та організацій. За даний період за Професійними програмами підвищили кваліфікацію 9 державних службовців облдержадміністрації і райдержадміністрацій та 52 посадові особи органів місцевого самоврядування.

За програмами постійно діючих семінарів провчалося 26 державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, з них державних службовців – 14 осіб, посадових осіб органів місцевого самоврядування – 12 осіб.

На виконання Указу Президента України від 16 листопада 2015 року №641 впродовж I кварталу 2017 року проведено навчання за програмою постійно діючого семінару «Англійська мова. Розмовний курс», який прослухало 14 державних службовців облдержадміністрації та посадових осіб органів місцевого самоврядування.

За програмами короткотермінових семінарів провчалося 189 осіб, з них 108 державних службовців, 76 посадових осіб органів місцевого самоврядування та 5 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

На виконання Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні на 2015-2017 роки,

затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року №265 за програмою короткотермінового семінару «Запобігання та протидія проявам корупції в органах влади» провчалося 33 посадові особи Чернівецької міської ради та 19 державних службовців райдержадміністрацій та облдержадміністрації і 8 посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Для керівників апаратів райдержадміністрацій, керуючих справами районних рад, заступників голів об'єднаних територіальних громад, начальників відділів кадрів, а також для осіб, відповідальних за кадрову роботу в структурних підрозділах облдержадміністрації було організовано короткотерміновий семінар «Нормативно-правова регламентація підвищення професійної компетентності службовців місцевих органів влади». В даному семінарі взяло участь 32 особи.

З метою забезпечення доступності, оперативності та врахування місцевих особливостей розвитку самоврядування було проведено навчання за програмою виїзного короткотермінового виїзного семінару «Державна служба в Україні та удосконалення управлінської діяльності» на базі 2 райдержадміністрацій області. В даних семінарах прийняло участь 69 державних службовців райдержадміністрацій, 23 посадові особи органів місцевого самоврядування та 5 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

